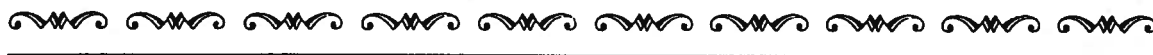

NATURFREDNING I NORGE

Å R S S K R I F T 1 9 4 0 — 1 9 4 1

Fra urskogsfeltet i Tydalen.

NATURFREDING I VASSFARET

Det var onsdag før skjærtorsdag ifjor, at jeg gikk på ski vestover fjellet fra Hedalen. På ryggen hadde jeg reinskinnspose. Det var den vanlige reketuren ved påske om å gjøre, uten noen bestemt plan for rute og overnatting; jeg går der det faller meg inn, og hver en kvistrik gran byr velkommen til kvelds.

Men foreløpig pekte skia mot Vassfaret.

Jeg var kommet borti noe kranglelende, med snar og djupe bekkefår, det var først sist på ettermiddagen at jeg kom fram til en seter på høyeste fjellet, der reinsgjeterne holdt til. Femten hundre rein lå og kvilte på setertrøa, på avstand så det ut som et stort, grått skyggefelt over snøen. Tamrein var noe nytt her på Hedalsfjella, det var først de siste par år at den var kommet her. Men den høvde i landskapet, den skar ingen rift i bildet.

Inne i huset — der en mann med familie bodde denne vinteren — møtte jeg to utstoppede kongeørner. De var tat i saks her borti Vassfaret for et par måneder sia, ved en død reinskalkv, som var brukt til åte. Med det samme jeg så disse ørnene, svarte, ranke, praktfulle, da tenkte jeg: bør ikke ørna i Vassfaret få leve? For

det finnes ikke mange ørner på fjellet mellom Valdres og Hallingdal. I alle de år jeg har ferdes der, så er det bare et par ganger at jeg har sett den — selv om det nok kunne ha hendt flere ganger om jeg nettopp var gått ut for å leite etter ørn, jeg måtte med andre ord ha gått direkte til Vassfartraktene, det eneste stedet i vid omkrets at denne herlige fuglen ennå lever.

I solefallet dro jeg videre, på silkeføre med skare under. Det var en del skispår, og noen hytter med folk. Men skispåra sluttet da jeg kom ut på stupet mot Vassfaret. Jeg satte meg på en stubbe og tente pipa. Sola var nede, men lyste ennå klart over snaufjell og dal, denne dalen som brøytet seg fram mot sør der under meg, skogsvart, med åpne flekker for myr og vatn, med de stupbratte fjellveggene på vestsia.

Og jeg kjente det samme som alltid, når jeg kommer ut på kanten av Vassfardalen etter lengere tids fravær: her ligger et stykke norsk natur som en skal fare vidt over landet for å finne maken til. La oss stelle pent med Vassfaret!

Det har falt i min lykkelige lodd å se atskillig av opprinnelig natur, her i landet

Landskap fra Vassfaret med Bringenfjellet i bakgrunnen.

og i noen andre land. Det finnes naturligvis mange fjelldaler i Norge som på et vis er mer opprinnelige, langt mer uberørte, enn Vassfaret. Det er bare det at her i dette strøket er det eneste stedet i landet at vi har en bjønnestamme som virkelig er noe å regne med, vi har ørn her, vi har hubro, noen påstår at en gaupe slenger over her, noe jeg ellers tviler på, — og først og fremst er det dette at et slikt strøk ligger midt inne i noe av det mest mekaniserte Norge, med jernbaner og veier på alle kanter, ikke lenger fra hovedstaden enn at det ved hjelp av våre moderne fremkomstmidler kan nåes på en ettermiddag, om en da er litt iherdig. Og vel å merke: dette strøket er ikke noe kunstprodukt av natur, dyrelivet er ikke innplantet, det er slik som det har vært like sia mennesket gikk der med boge og pil for å skaffe seg mat i munnen.

La oss stille pent med Vassfaret! Og la oss ikke vente med det til det blir for sent. Det er nemlig i siste liten.

Når jeg sier dette, da er det minst av personlig interesse, jeg bor såpass langt borte fra Vassfaret at jeg i grunnen ikke så ofte ferdes der, mine daglige marker er et godt stykke unna — men jeg sier dette som samfunnsmedlem. Jeg er viss på at tusener og atter tusener av våre etterkommere vil være takknemlige om det ble slått en ring omkring Vassfaret, en ring der ingenting kom innom som ødela det særpregede det ennå har å by oss — jeg er viss på at slekter etter dette, fra de nærmeste bygdene, fra byene, og fra de fjernere bygdene, de vil tenke som så: takk skal våre fedre ha fordi de i sitt testamente gav oss Vassfaret!

Det første skrittet er alt tatt: bjønnen er totalfredet, bygdefolket vil få erstatning for den skaden den mulig kommer til å gjøre, og særlig plagsomme individer kan drepes.

Men jeg vil håpe at det blir gått videre. Og her kommer jeg inn på det spørsmålet som et par ganger har vært fremsatt i

avisene, nemlig å gjøre Vassfaret til nasjonalpark.

Ingen vil selvfølgelig slutte seg mer villig til dette forslaget enn jeg — bare med den reservasjonen at bygdefolkets gamle rettigheter ikke bør gripes for sterkt inn i.

Med begrepet nasjonalpark *kan* det jo også forstås et strøk som skal være fredet for alt, jakt og fangst, skogsavvirking osv.

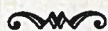
Et slikt inngrep ville etter min mening være altfor sterkt, og det ville skape en sterk opinion både blant hedøling og halving, som gjennom alle tider har vært vant til å utøve sine eiendomsrettigheter der. De har jagd og fisket og hogd tømmer. Dette bør de få holde på med, uten at Vassfaret derfor behøver å miste sin opprinnelighet. Det gjelder bare at det hele blir utøvd med visse henyn — økonomisk trenger ikke bygdefolket tape noe som helst av den grunnen, tvert imot. Ørnestammen må ikke få lov til å ryddes ut,

heller ikke hubroen; snauhogster i skogliene bør ikke tillates. Salg av hyttetomter heller ikke. Det er i det hele så mange ting å komme inn på her at det trenger en utredning for seg. —

Jeg seilte på skiene ned i Vassfaret denne kvelden før skjærtorsdag ifjor; det eneste tegn til folk jeg møtte var et enkelt skispår over et stort vatn, kanskje en enslig poseløper som jeg sjøl. Og jeg natet meg ute på kanten av en djup elvedal. Eldslogen fra varmen min stod rød i det klare, gule månelysset. Rundt omkring glimtet fjell av sølv. Der borte under Bringens bratte skogkulle visste jeg at det kanskje sov en bjønn inne i grovura.

Det ble langt over høgstnatt før jeg syntes jeg hadde råd til å sove. Og før jeg snørte posen til, da tenkte jeg: denne dalen er en gave til mennesket fra Vår Herre! Og Naturfredningsforeningen bør ta seg av den!

Valdris.

NATURVERN

Noen ord fra Jeløya

Av Carl Schøyen.

Øverst på Ramberghøyden på Jeløya stod for en del år siden en kjempestor eik som — for det vi vet — alt var et mektig stortre den gang Columbus drog ut på sin første oppdagerferd, et historietre som hadde tjent til sjømerke for mange slekter. Også på land var treet et merketre. Folket i trakten gikk sine turer til Rambergeiken, ungdom møttes der. Denne ær-

verdige eiken var hulstammet — og i et hull i stammen brukte gjerne de som leiret seg der oppe å dytte inn både aviser og matpapirer, til stammen gjennom årene var blit rikelig stappet. Så hendte det en dag at noen vettløse guttunger langet inn en tent fyrstikke. Ulykken var gjort. Det aldrende treet stod i flammer og brente helt ned.

Dette treet angikk oss alle. Det var i sjelden grad hele landskapets pryd. Og vi må innrømme at her har vi vært dårlige naturvernere. Treet hadde sikkert fremdeles hatt lang levetid om hullet i stammen var blitt muret igjen i tide. Vi er også alle medskyldige i at dette ikke ble gjort.

Vi har ingen overflod av dyrkingsjord i vårt land, derfor er også jorden hos oss hellig i en grad som man i andre land kan ha vanskelig for å forstå. Vi kan bare beklage, men ikke hindre at så mye dyrebare norsk odelsjord i denne tid må ofres for militære formål. Men det må la seg gjøre ved strenge lovbestemmelser å forby at vårt lands akerjord blir realisert til fyll på landeveiene av — de norske myndigheter.

Nettopp her på Ramberghøyden, i sør og nord for den sørgelige ruinen av den eldgamle eiken, på begge sider av ferdselsvegen over det strøket som engang var regnet for det vakreste på hele Jeløya, er to grustak skåret dypt ned i akerjorden, mange mål i omkrets. I nord er det kommunen som driver sitt virke, i sør er det staten. Og når stat og kommune rekvirer,

Statsdrift og odelsjord.

C. S. fot.

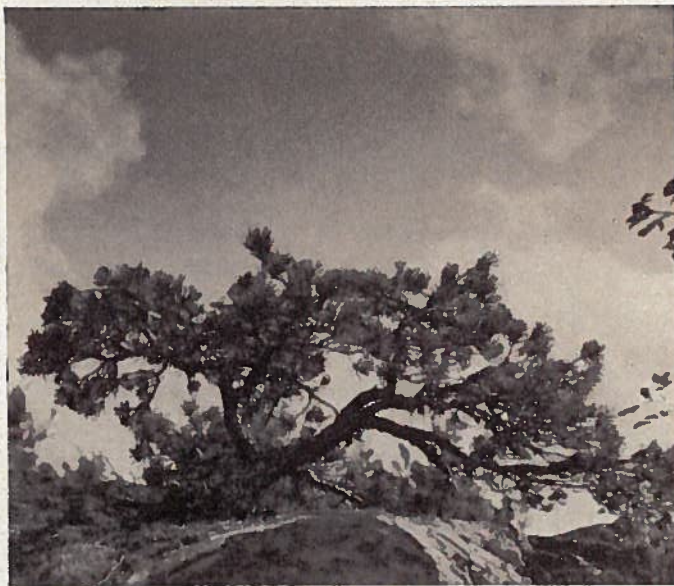
Einere ved Nesgården ved Jeløya.

sier det seg selv at grunneieren står maktesløs. Derfor må vi få en lov som beskytter grunneieren. Og når stat og kommune gir dette merkelige eksemplet, er det en fare for at private spekulanter kan realisere arealer av sine jordeiendommer på lignende måte. Derfor er det vi må få en lov som beskytter jorden.

Den som har sett kornet bli høstet her oppe, mens statens maskiner på samme tid drev sitt *undergravingsarbeid* under kornaksene, vil sikkert være på det rene med at en rovdrift som denne må vi få stanset meget snart. Den vitner om en forakt for arv og odel som virker skamløs.

Skal vårt land ikke bli redusert til det rene nybyggersamfunn, må vi også få bestemte regler som verner om tuntrærne og alléene på våre gamle bruk, regler som ikke en hvilken som helst ny og handlelysten ordfører egenmektig kan sette seg ut over. Her i trakten har hendt noe av hvert i løpet av de siste par årene. Da en funksjonær, på et bruk som nylig var ekspropriert av staten, ble bebreidet at han dels hadde rothogd, dels amputert ærverdige og uerstattelige allétrær, gav han det meget opplysende svaret:

En fullvoksen og velskapt furu, mindre enn en alen høi.

I tider som disse har vi ikke råd til å dyrke gamle trær.

At en så rådløs fattigdom *kan* finnes, er en kuriositet i og for seg. Det virker da også som en meget levende replikk av selve Vestlandsfanen i Nils Kjærs berømtelige epistel. Svaret brakte meg til å tenke på en artikkel jeg for noen år siden så i et utenlandsk tidsskrift, en slags menneskelig vurdering som såvidt jeg erindrer hadde til overskrift: «Hvad er et menneske?» Artikkelen bestod for øvrig bare av en rekke bilder med tekster som gav oss en oversikt over de menneskelige verdier, det vil si — over alt det som kan *utvinnes av* det enkelte menneske. Så og så mange plater lim, så og så mange julelys, så og så mange buljongterninger, så og så mange spiker osv. Dette måtte vel være *bunnen*, her var selve menneskene omgjort til surrogater. Og det må være ut fra denne mentalitet, dette «nødtørftsynet», det kan falle så helt naturlig å ofre en

ærverdig patriark av et kjempetre med historiens sus i seg — for en ordinær potet.

Av merkelige naturforekomster har vi jo et og annet utover øya. To høye pyramide-einere med tømmerstammer ute ved Nesgården er sterkt medtatt i løpet av de senere årene, enten det skyldes hærverk eller rett og slett den avfeldighet som følger med elden. Gjennom de hundreårene de har fristet livet har de sikkert fått prøve noe av hvert. Men da de var i full vigør for noen år siden, taler mye for at de kunne være reddet gjennom det tilsyn en fredlysing hadde ført med seg.

Men det merkeligste treet på hele øya er etter mitt skjønn en fullvoksen og velskapt furu, mindre enn en alen høy. Holberg sa om innbyggerne i Holland, at de var meget sparsommelige. «Thi de lever fast af intet uden af Tobaksrøg.» Dette treet ser ut til å ernære seg rikelig av sjøluften og det frie utsynet — men hva det for øvrig lever av, er ikke godt å si. Den

veldige knuten som stammen har dannet opp på nakne berget må være bygget opp av et fantastisk antall årsringer. Hvert frøår har dette lille treet båret sine kongler gjennom menneskealdre. Og under høststormene er de så feid innover moen, der frøet som falt i den gode jord kan ha skutt opp til en rank mastefuru hist og her.

Det er ingen tvil om at dette lille stam-treet bør naturfredes, hvis det kan skje uten piggtråd og skjemmende oppslag, som passer så dårlig for oss. Hittil har det, nettopp på grunn av sin uanseelighet, fredet seg sjøl.

Fra slike fritt voksende trær har, som vi vet, skogene i vårt land fra gammelt bredt seg over alt der det fantes grobunn for frøet. «Kjenner du landet, kjenner du folket.» Også menneskene har grodd friere her enn i de fleste land, det ligger i forholdenes natur at de har måttet handle mer på *eget ansvar*, og at ordene «jeg vil» har hatt en hjemligere klang enn ordene «du skal». Men har de fått forståelsen av *fellesgagnet*, da står de til gjengjeld, som Nansen sier, troere sammen enn noe annet folk.

Det er denne *forståelsen* vi må vekke, der det gjelder vernet om vårt lands natur, den som i så sjelden grad står åpen for oss alle. Her hvor trærne ikke på noe kommandobud rykker fram i tette snorrete formasjoner, men skyter opp vilt og vekslende fra Guds hånd, skulle vi føle mer av ærbødighet for det levende og groende. Ungdommen må lære i skolene

at de ikke bryter ned det første og beste frittstående ungtreet for å skaffe seg en kjepp, men at de velger sine emner med forstand. Likeså at de alltid rydder opp etter seg på leirplasser og raststeder. Naturfredingen kan gjerne innprente at folk må tilegne seg noe mer av den evnen til å slette sporene sine i skog og mark som er så fremtredende hos de andre rovdyrene. I forskjellige land har man i en årrekke arbeidet med dette og innført strenge straffebestemmelser.

For en del år siden kom jeg en vår til å gå på ski over fjellene i Nordreisa sammen med en ung vitenskapsmann fra Oxford, en botaniker. Det var i snøløsingstiden, og vi måtte bære skiene oppover de lange bratte liene, så vi holdt vår matrast da vi nådde den øverste barmarken. Straks vi hadde spist, samlet vitenskapsmannen opp alt papir og rask på raststedet og stakk det inn under en lyngtue.

Slik gjør vi i Oxford, sa han. Og gjør vi det ikke, får vi straff. Han hadde ikke vært så mange ukene i Norge, men hadde alt merket seg at skikken den gang ikke var så helt alminnelig hos oss.

Det er opplysning vi trenger. Her er straffebestemmelser kanskje ikke engang nødvendige. Det er iallfall i løpet av de senere årene blitt mye bedre over store deler av landet. Når det gjelder vernet om den levende natur, fra den groende jorden til trær og dyr og fugler, gjør vi rett i å minnes en vismanns enkle og dype ord:

Menneskene må hjelpe Gud.

C. S.

INNPLANTING AV MOSKUSOKSER PÅ DOVREFJELL

Av dr. O. Olstad.

Den 7. oktober 1932 ble det satt ut 10 moskusokser ved Hjerkin på Dovre. Da jeg sammen med professor Per Tuff ved Norges veterinærhøgskole har ført tilsyn med de utsatte dyr, som er fredet, skal jeg nedenfor gi en kort redegjørelse for forsøkets forløp hittil:

Dyra var fanget inn på Grønland sommeren 1931 og innført til Norge samme år. Flokken bestod av 3 okser og 7 kuer. Dyra ble holdt i fangenskap her i landet i ca. 1 år, og deres alder ved utsettingen på Dovre var for 1 okses og 1 ku's vedkommende ca. 2½ år, mens de øvrige var ca. 1½ år gamle.

Den første vinter holdt dyra seg dels enkeltvis og dels flere sammen i traktene omkring Hjerkin og Einhøvlingshøen. Det kan for øvrig her nevnes at fra høsten og en tid utover vinteren hadde 4—5 dyr valgt som tilholdssted en seter ved Vålås-sjø. Her hadde de som fast hvileplass valgt en kjeller som lå under fjøsgolvet, og som om sommeren bruktes til oppholdssted for geiter. Likeledes ble 2 av de minste dyra fra slutten av februar og utover våren satt i hus på Hjerkin fjellstue og delvis stallforet.

Sommeren 1933 holdt dyra seg lenge så noenlunde i de samme trakter som de hadde vært i den forutgående vinter. Mot slutten av august dette år forlot de dog disse trakter og trakk ca. 25—30 km lenger nordover til fjellene vest for Drivdalen. Omkring 27. april 1934 omkom flere av dyra her i et snøskred. Ulykken

foregikk på den måten at flokken, antagelig 8 stykker, var kommet ut på en snøfonn som løsnet. Flere av dyra ble ført nedover dalsiden og begravd i snøen. I alt omkom ved denne ulykken 5 dyr. Dessuten ble 2 andre dyr skadd, men ikke alvorligere enn at de etter dyrlægens råd fikk lov til å leve. Blant de omkomne var den største og minste okse, resten var kuer.

Sommeren 1934 holdt moskusoksene seg fremdeles i fjellene vest for Drivdalen, men om høsten ble 3 av dyra drevet tilbake til Einhøvlingshøen, der de holdt seg hele den følgende vinter. Ut på våren eller sommeren 1935 trakk de seg imidlertid tilbake, og siden har moskusoksene så å si hatt fast tilhold i traktene vest for Drivdalen.

Sommeren 1936 observertes en ku med kalv. Det samme var også tilfelle i 1938. Dessuten ble det i det sistnevnte år sloppet 2 nye moskuskalver i fjellene vest for Drivdalen. Begge disse kalver var innfanget på Øst-Grønland. Den ene var født i 1938, mens den annen var født i 1937. I 1941 ble det observert 2 kuer med hver sin kalv.

Utenom dette er det også mulig at det kan være født noen kalver til. Således ble det omkring juni 1939 ved Heilhaugseter i Åmotsdal iaktatt en flokk på 5 moskusokser, derav 2 kalver. Begge kalvene ble ved flere leiligheter iaktatt å patte. Men etter kalvenes størrelse og pelsens beskaffenhet var de muligens ikke født samme

år. Det er derfor en mulighet for at det har vært de to kalver som var utsatt høsten 1938.

Hvor mange moskusokser det for øyeblikket finnes på Dovre kan for tiden ikke med sikkerhet angis. Av de opprinnelig utsatte dyr er fremdeles 1 okse og 4 kuer i live. Hertil kommer så de 2 kalver som ble utsatt sommeren 1938 samt minst 4 stykker som er født deroppe. Alt i alt skulle vi til og med 1941 ha lov til å regne med minimum 11 dyr. Rimeligvis er dog antallet noe større.

Etter at jeg i korthet har omtalt forsøkets forløp, skal jeg så nevne litt om enkelte av de egenskaper som dyra har lagt for dagen i sin nye heim.

Først skal da nevnes at i den første tid moskusoksene var på Dovre la de ved flere leiligheter for dagen en ganske stor regelmessighet i sine vaner. Således var dette tilfelle med de to dyr som fra februar og utover vinteren og våren 1933 ble stallforet. Disse dyr hadde høve til å være i hus, men fikk ellers lov til å gå ut og inn som de lystet. Det viste seg da at de til bestemt tid søkte opp i lia om mor-

genen, og likeså regelmessig kom tilbake om aftenen. Samme regelmessighet i sine vaner la også 4—5 dyr for dagen som fra høsten 1932 og en tid utover vinteren hadde tatt opphold på den før nevnte seter ved Vålåsjo. Disse dyr såes å forlate sin faste hvileplass for å søke ut på beite til regelmessige tider på dagen.

Som allerede berørt har moskusoksene under de nye forhold stort sett vist seg å være meget stasjonære. Særlig synes de i vintertida mange ganger å holde seg innen et mindre avgrenset område gjennom hele eller største delen av vinteren.

I den snølause tid kan også moskusoksene, når de får være uforstyrret, i lenger tid holde seg på samme sted. Dog streifer de på denne tid en del mer omkring enn i vintertida. Særlig har det forekommet at de enkelte ganger i den varmeste tida på sommeren har vist en del uro og tilsynelatende umotivert skiftet oppholdssted. De fleste kan dog heller ikke i den snølause tida sies å ha fjernet seg noe nevneverdig fra de trakter som må regnes som deres egentlige tilholdssted.

En kan ikke si at moskusoksene under de nye forhold har vist noen særlig frykt for mennesker. Svært ofte har en uten vanskelighet kunnet nærme seg dyra på noen få meters avstand. Til andre tider derimot kan de dog ha tatt flukten så snart de merket menneskenes nærvær. Det er mulig at det i denne henseende har vært en del forskjell på de enkelte dyr. Likeledes synes det som om dyra med årene er blitt en del mer sky enn de var i den første tid oppe på Dovre. Iallfall er det nå tydelig at dyra som oftest oppsøker trakter der det ferdes få mennesker, og blir de forstyrret, kan de ofte trekke bort.

Moskusokse tatt på Stolen seter i Amotsdal syd for Egan i slutten av juli 1941.

I de første årene ble dyra ved flere leiligheter — på samme måte som våre husdyr — drevet fra et terrengavsnitt til et annet, opp til 25—30 km. Denne driving kunne i mange tilfelle foregå uten vanskeligheter, selv over ganske lange strekninger. Dyra gikk villig i den ønskede retning. Til andre tider kunne det oppstå vanskeligheter. Enkelte ganger kunne ett eller flere dyr gi seg til å beite eller ta seg en hvil. Det har også forekommet at dyra under drivingen ikke har villet gå i den ønskede retning eller at de på en eller annen måte har stukket seg bort.

Det har ofte vært uttalt frykt for at moskusoksene skulle gå til angrep på mennesker. Uten grunn er vel heller ikke denne antagelse når en skal dømme etter de beretninger som foreligger om disse dyr fra deres egentlige hjemland.

Med omsyn til de samme forhold for de dyr som er utsatt på Dovre så skal jeg nevne at hittil er det meget lite som er kommet fram som tyder på at moskusoksene skulle vise noen særlig angrepslyst like overfor mennesker. Tvert om, en må heller si at det motsatte har vært tilfelle. Riktignok har det flere ganger vært så at når dyra uforvarende er blitt forstyrret av mennesker har de til en begynnelse stillet seg i forsvarsstilling, blåst i nesen, gnidd snuten mot forbenene og i det hele tatt gitt inntrykk av å være nokså aggressive. Etter en tids forløp har de dog som oftest fjernet seg eller begynt å beite.

Bare noen få ganger, da en kan si at det fra menneskenes side har vært utvist uforsiktighet, har enkelte dyr forsøkt å anfalle. Trass i dette blir dog hovedinntrykket at dyra har vist seg meget fredssommelige. Dette betyr imidlertid ikke at en skal unnlate å vise forsiktighet når en

støter på dyra. Særlig bør en unngå å komme dem på nært hold, for da er det ikke utelukket at ett eller flere dyr vil angripe. Det sier seg også sjøl at har en hund med seg, må en utvise den aller største forsiktighet og under ingen omstendighet søke å komme dyra på nært hold. Det kan også være at dyra i brunsttida kan være noe mer angrepslystne enn ellers på året. Likeledes kan det være at de med tiltagende alder kan vise annet sinnelag enn de før har lagt for dagen.

Moskusoksene har ved flere høve vært i berøring med husdyr. De har særlig vist tilbøyelighet til å slutte seg til flokker av tamme okser og kuer som gikk på beite i de trakter der moskusoksene har hatt tilhold. Dette synes særlig å ha vært tilfelle med moskusokser som gikk for seg sjøl.

I enkelte tilfelle har det visstnok vært så at moskusoksene har nærmet seg de tamme kuer, for så etter kort tid igjen å fjerne seg. I andre tilfelle har dog oppholdet blant de tamme okser eller kuer vært av noe lenger varighet. Det siste var således tilfelle sommeren 1934, da et dyr fra tida omkring 15. september og utover i flere dager hadde slått seg sammen med en del drifteokser i Åmotsdal. Dette dyr var ikke til å få skilt fra drifteoksene, og først da det sammen med en del av disse ble drevet bort til to av sine artsfeller som gikk i Tjernglupen, forlot det drifteoksene og sluttet seg til sine egne.

Under sitt opphold sammen med drifteoksene syntes forholdet mellom begge parter å være det beste. Ved et høve da en drifteokse skulle skilles ut fra flokken og sendes heim til bygda, forsøkte moskusoksen å hindre dette. Under drivingen fra Åmotsdal til Tjernglupen gikk moskus-

oksen dels ved siden av eller mellom drifteoksene, dels foran. Under hvil såes moskusoksen undertiden å legge seg ved siden av drifteoksene.

Ved et par høve er det også iaktatt at moskusoksene var kommet i nærheten av saueflokker. Hverken moskusoksene eller sauene syntes å ta noen som helst notis av hverandre. I det hele tatt synes det som om moskusoksene over for de fleste av våre husdyr ikke volder noen som helst ulemper. En unntagelse herfra danner selvfølgelig hunder. Jeg kan også nevne at etter sigende skal moskusoksene ved en eller et par leiligheter ha skremt noen hester som gikk på beite.

Hvorledes forholdet arter seg mellom moskusoksene og villreinen foreligger det ingen direkte iakttagelser over. Men da det er ganske meget villrein i de trakter der moskusoksene for tida holder til, skulle en tro at heller ikke over for dette dyr vil moskusoksene være til noen ulemper.

De dyr som den første vinter etter sin ankomst til Dovre delvis ble stallforet, hadde hele den første vinter en noe tafset pels. Ellers har pelsen i vintertida vært meget vakker med glatt glinsende hårlag. Over ryggen virket de nærmest sølvgrå.

Av de observasjoner som foreligger over tida for hårfellingen skal her nevnes at et av de mindre dyr i 1933 viste tegn til hårfelling allerede så tidlig som de aller siste dager av mars. Dette dyr hadde den samme vinter en tid vært stallforet. Det er derfor mulig at hårfellingens begynnelse i dette tilfelle stiller seg noe annerledes enn for de dyr som lever ute i terrenget. Den tidligste iakttagelse over hårfellingens begynnelse hos de sistnevnte dyr er fra slutten av april. I første halv-

del av juni synes hårskiftet å være langt framskredet. Dyra har på denne tid som oftest store ulltjafser hengende på kroppen.

Mot slutten av juni synes det vesentlige av hårfellingen å være over. Men selv så sent som 8. juli er det observert dyr som neppe kan sies å være helt ferdig med fellingen av vinterpelsen.

Til slutt skal nevnes at fangstmann Sverre J. Sørensen, som hadde leilighet til å se på de omkomne dyr fra Hestehagehø, mente at pelsen hos disse var noe mindre tett enn hos dem han hadde hatt leilighet til å undersøke på Grønland.

I den tid da snødybden er størst synes moskusoksene særlig å søke sin føde oppe på høyderygger og knauser, der det meget ofte finnes avdrifter. Her er de ofte iaktatt å spise gammelt gras, samt gnage lav og mose av steinene. Er snømengden liten, sees de ofte å søke sin føde lenger nede. De er under sådanne forhold iaktatt furasjerende i bjerkeskog, ute på myrer, og andre steder der gammelt gras og annen vegetasjon raker opp over snøen.

Utover våren, når bakkeskråningene begynner å bli bare, søker dyra for største delen sin føde her.

I den snøbare tid sees også moskusoksene å søke sin næring oppe på topper og høyderygger. Dessuten er de også på denne tid en sjelden gang iaktatt beitende nede i bjerkeskogen og ute på dyrket mark. Dog er de i sommerhalvåret særlig å finne beitende nede i bakkeskråningene eller i bunnen av mindre dalbotner ovenfor skoggrensen.

Særlig synes de på denne tid å søke sin føde på steder bevokset med fint fjellgras. Når dyra skal hvile, trekker de fra beiteplassene opp i høydene.

Selve beitingen synes ikke hos moskusoksen å foregå særlig intenst, men dyra napper litt føde her og der. Er marka dekket av et tynt lag løs snø, sees de ofte for å nå føden å skyve snøen bort med snuten. Ved større snødybder sees de også bruke forbenene for å nå føden.

Hva arten av føde angår, så skal først opplyses at de 4 av dyra som under sitt fangenskap hadde sitt tilhold i en sjøbu, ble føret med tørt fjellhøy, samt litt havre. Høy fikk de praktisk talt så mye de ville ha. Dertil fikk de yngste dyr fra ½ til 1 liter havre om dagen. Vann så mye de ville drikke. Dyra oppgis ved denne kost å trives utmerket.

Under transporten til Dovre ble dyra føret med alminnelig høy. Det samme fôr spiste også et dyr som de første dagene hadde tilhold på Hjerkin stasjon. Likeledes ble de to dyr som den første vinter en tid hadde tilhold ved Hjerkin fjellstue, føret med alminnelig fjellhøy. Litt foring med alminnelig godt fjellhøy samt havre ble også den første vinter leilighetsvis forsøkt ute i terrenget. Det viste seg at også under disse forhold ble denne kost ikke vraket når dyra først var blitt oppmerksom på fôret.

Angående dyras føde ute i selve terrenget skal her først nevnes at konservator L. Lid, som har undersøkt en del ekskrementer av moskusoksene på Dovre vinteren 1932—1933, fant i en del prøver tatt ved Vålåsjø 9. desember 1932 at det alt vesentlige av innholdet bestod av fint oppdelte blomsterplanter, særlig gras, starrarter og eventuelt andre einfrobladete planter. Materialet var for det meste ikke mer destruert enn at cellebygningen var lett synlig i mikroskopiske preparater. Der hvor materialet var mer knust eller øde-

lagt, viste løsrevne spiralkår og karstrenger, samt de avbrutte karakteristiske glassklare bladtenner av visse gras- og starrarter at også dette er det samme. Av tofrobladete er det funnet 2 små blader av krekling. Av mose er et enkelt lite stengelstykke, men ingen lav. Av sopp en hel rekke sporer som må skrive seg fra forskjellige arter. Det kan muligens tenkes at ekskrementene er infisert etterpå.

I en del andre ekskrementprøver tatt på forskjellige steder samme vinter i tida mellom 15. februar og 2. april fantes mest rester av blomsterplanter samt en del rester og stundom hele blad av bladmoser.

Av direkte iakttagelser ute i terrenget framgår videre at dyra utover høsten og vinteren er iakttatt å spise forskjellige arter vier (Salix), dessuten røsslyng (Calluna vulgaris), krekling (Empetrum nigrum), fjellbjørk (Betula odorata), samt starr (Carex), særlig C. rostrata.

Også i sommertida er det iakttatt at enkelte av de ovenfor nevnte planter som f. eks. vier, blir spist. Likevel synes det som om dyra på denne tid særlig holder seg til de forskjellige gras- og starrarter som finnes i høyfjellet.

Av de observasjoner som foreligger over de utsatte dyrs forplantningsforhold, skal først nevnes at de tre kuer som omkom i Hestehagehø 27. april 1934 hadde samtlige juvenil uterus. Disse kuer var rimeligvis da i sitt 4. år. Høsten 1935 var imidlertid enkelte av de utsatte dyr kjønnsmodne, idet det den 29. september dette år i Stølådalen ble iakttatt paring.

Så vel oksen som kua hørte til de yngste som ble sloppet, så deres alder høsten 1935 dreide seg om 4½ år.

Utenom disse opplysninger foreligger det sparsomme iakttagelser til belysning

av brunsttidas forhold. Det kan dog her nevnes at i enkelte år, som i 1936 og 1937, har enkelte hundyr i tida fra omkring 20. august og utover vært urolige og streifet en god del omkring. Det er mulig at dette kan stå i forbindelse med brunsttidas inntreden.

De observasjoner som foreligger til be-lysning av kalvingstida, er også sparsomme. Her skal derfor bare nevnes at i 1936 må iallfall kalvingen ha foregått etter 4. mai, idet den ku som senere på sommeren var ledsaget av en årskalv, den nevnte datum var uten kalv. Det kan også nevnes at i 1938 ble det i Hesthagehø 25. juni observert en flokk på 3 dyr, hvorav 1 kalv.

I forbindelse med disse spørsmål skal også nevnes en iakttagelse som ble gjort høsten 1938. Som tidligere nevnt ble det denne høst innført 2 kalver fra Grønland. Den yngste av disse ble 10. september sloppet sammen med en flokk på 4 dyr som gikk i Hesthagehø. Flokken begynte med det samme å følge etter kalven, og den nye kalv ble med en gang opptatt i flokken. Flokken ble siden observert 7. desember 1938 i Stølådalen og 11. mars 1939 i Hesthagehø. Ved begge høve var det tydelig at den nye kalv følte seg helt heime. Den stillet seg mellom de voksne dyr og forsøkte også å skjule seg i deres lange ragg.

For om mulig å påvise tilstedeværelsen av innvollsparasitter er det fra tid til annen så vel i vinter- som i sommertida foretatt innsamling og undersøkelse av dyras ekskrementer. Disse undersøkelser har dog med omsyn til påvisning av innvollsparasitter hittil gitt negative resultater. Derimot ble det hos et av de omkomne dyr påvist en enkelt tinte av ben-delorm.

Det bør også nevnes at det noen få ganger er observert at enkelte dyr har haltet. Under snøskredulykken i Drivdalen ble således 2 av de gjenlevende, en okse og en ku, skadd. Blant annet så oksene ut til å ha brukket et forbein, mens kua også med vanskelighet kunne bevege seg. Dyra holdt seg på skredplassen en tid framover, og allerede 18. mai viste de påtagelig bedring, og da de ble tilsett 13. juni var de tilsynelatende helt bra. Da de denne gang ble drevet fra skredplassen nede i lien og opp på høyden, begynte dog kua igjen å halte en smule.

Også ved noen andre leiligheter er det observert at enkelte moskusokser har haltet. Således kan nevnes at 2. oktober 1934 viste det seg at en av de minste kuer hadde skadd venstre bakbein, og først utover mot slutten av april 1935 var det tydelig at dyret igjen var helbredet.

Det bør også nevnes at et av de omkomne dyr ved undersøkelsen viste merker etter en gammel ryggradskade. Dessuten hadde 6 ribbein på høyre side og 1 på venstre vært brukket.

Av de resultater som inntil nå foreligger angående innplanting av moskusokser i Dovretraktene synes å framgå:

Det har ved forsøket vist seg at de innplantede dyr stort sett trives og føler seg heime i de nye trakter. Tegn på at dyra under de nye forhold skulle være særlig utsatt for sykdomsangrep, har ikke latt seg påvise. Det ser også ut som om dyra, selv i den vanskeligste tid på året, finner tilstrekkelig føde.

Det har videre vist seg at moskusoksene under de nye forhold kan forplante seg, og at avkommet kan vokse opp og trives.

Like overfor mennesker har moskusoksene vist seg meget fredsommelige. Det

er derfor grunn til å anta at de i denne henseende ikke vil bli til noen ulempe. Dersom det da ikke fra menneskenes side vises grov uaktksomhet.

Heller ikke overfor husdyr som kuer og sauer kan en med grunn påstå at de hittil har voldt vanskeligheter.

Trass i disse forholdsvis gunstige resultater er det dog neppe mulig for tida å

si med sikkerhet om den bestand av moskusokser som finnes i Dovretraktene er stor nok til at det kan bli en varig bestand av dette dyr der oppe.

Farene for at forsøket skal mislykkes er jo flere. Dog tror jeg at det ikke er noen overdrivelse å si at forsøket — bortsett fra et enkelt uhell — har forløpet tilfredsstillende.

SKJÆRGÅRDSLIV

Av Gerh. von der Lippe.

Det var en dag i juli omkring 1886 med solskinn og sjøbris henetter Skagerak-kysten. Sommerferiene i full sving, og dermed den oppvoksende slekts frie liv mellom holmer og skjær.

Tidlig på formiddagen hadde fiskerne vært inne i byen med sin fangst, fått den solgt og hadde kanskje også vært i land og handlet litt. Nå var de på veg utover til sine heimer for å få en middagslur før farkostene ut over aftenen skulle gå til sjøs igjen til sine fangstfelter, enten det nå var på «Revet» eller nærmere land, ettersom makrellen stod. — Og heimefiskerne i seil- og rosjekter kunne også trenge en hvil før de «i kveldinga» la seg for «ile» på fiskeplassene eller gjorde alt klart for å være ute på grunnene like etter soloppgang neste dag

Et krevende virke denne fiskerbransjen.

* * *

Men det var også andre på tur utover — den ferierende skoleungdom i småbåter

av diverse typer, fra prammer, sjekter til gamle skibsbåter med årer og seil av forskjellige slag. Besetning 2—3 gutter eller fler — oppover mot halve dusinet.

Ut gjennom Smørsund stod en 18 fots smart liten Grimstadsjekte for spridseil og fokk.

Solgangsvinden var alt dreid fra NO til sydlig av ost, litt skral kanskje for å greie det bidevind ut mot «Brægen». Den turen til svabergsholmen eller skjæret et par kvartmil «av land» kunne ellers være grei å ta, når vinden ut på ettermiddagen var tørnet til vestlig av syd. Aller best passet en slik seiltur på dager når vinden fra morgenen av stod stødig av SV. For da kunne det hende at hele flåter av Østersjøskib kom bidevind opp under land for å dra nytte av den mot vest gående Skagerakstrøm — gå baut ved aftentid og stå bidevind utover for natten.

I synsfeltet Hesnes—Homborsund hadde man ved en slik anledning nylig kunnet telle 118 seilere oppe fra utkikksvarden.

*Stangholmsund
ved Grimstad.*

Men med solgangsvind som det så ut til å bli i dag, var det best å holde seg vestetter nærmere land, så hadde en «god vind» heim ut på dagen. Inne på byfjorden hadde måker og terner kretset over båtene. Herute ved «Plada»-skjæret, der lissom dekket Smørsund mot havet — ble det livligere. Kjellen hekket gjerne på småøyene mellom Plada—Hømpholmen, ytre Maløy og var alt annet enn nådig når noen kom dens reder og unger for nær. Da kunne den «synge ut» lang veg. Kom ikke her! Energisk fór den fram mot båtene, denne skjærgårdens politimester i sin markerte uniform. Lakkrodt nebb, korallrøde ben og svart og hvit fjærdrakt.

Den fører alltid en egen stemning med seg denne vakre fuglen med sitt varslende skrik og sine flotte kast.

Skjærgårdens kanskje mest populære flyver. «Nasjonalfuglen» hos våre gamle landsmenn på Færøyene.

Ellers finnes den ved alle Europas kyster fra Nordkapp til Middelhavet. Til oss kommer den ordinært i mars og trekker sydover igjen i oktober.

Men kjellen var ikke alene om farvanet på en slik julidag. Lenger ute på

Svarteskjærene kunne en selhund ha kommet seg opp for å sole seg, eller kanskje den plumpet i sjøen når den fikk besøk. På Gråholmen eller lenger vest ved Sværtningene kunne flokker av skarv ha slått seg ned, speidet etter stimfisk og lot vinden suse henetter knatter og lyngtuer. Mellom Auseflakket, Leiholmene og Teistholmene var det til sine tider ganske livlig med ender og ærfugl, for ikke å tale om mellom Håøy og de øvrige holmer og skjær som dekker Grossfjorden mot havet.

Det var sjelden at den oppvoksende slekt kom lenger med sine småbåter. Det måtte være noe rent ekstra når en utvidet turen til Hesnes og Fevik, for ikke å tale om Morvik og Bufjord eller Gjeslingene litt vestenfor Homborsund. Slikt var den rene langfart den gang. Vi skulle jo gjerne være heime igjen til måltidene hvis det kunne la seg gjøre . . .

Det var min barndoms drømmerike, denne i sjømil lange strekning fra Hesnes til Håboskjær. Idylliske partier mellom holmer og småøyer, bade- og fiskeplasser, forsøksvise «kaninfarmer» på ytre Maløy og Leiholmene, iltre kappseilaser på fjorder, i vikene og sund eller rundt Brægen.

Skibene under land, heim fra reis, i opplag eller på utfart — og ikke minst fuglelivet, alt var med og dannet det erindringsbillede som har fulgt meg verden rundt i de 10 år jeg kunne regne meg som aktiv sjømann og senere under vekslende forhold som tollmann fra den ene ende av landet til den annen.

* * *

En tre—fire decennier svant hen. Og siden 1922 har jeg i stillings medfør hatt til plikt å befare Agderkysten 4 à 5 ganger om året.

Holmer og skjær, vikar og fastland lå der som før. Vegetasjonen likeså, ja den kunne til og med være øket litt. Men hvor var det blitt av det til sine tider yrende fugleliv? Måkene var der. De var endog begynt å gjøre strandhogg og drev både land- og sjøbruk. En tyvjo forekom også i blant. Ternens livlige «Tri egg» kunne nok høres, men i sterkt minsket grad. Fiskeandens snadring var derimot en sjelden avveksling, for ikke å tale om ærfugl og alle de andre flyvere som var med å kaste charme over det hele.

Var de gått samme vegen som seilskibene?

Er det en ny tids driftsmidler som har sjaltet ut også skjærgårdens vingede prydd?

En skulle nesten tro det.

Langs Agderkysten fartet det for decennier tilbake bare et begrenset antall ro eller seilbåter. Under normale forhold ferdes nå masser av motorbåter, som på kort tid kan heimsøke hele skjærgårdskomplekser. Ungdom og eldre av begge kjønn drar på kaffetur og slår seg ned over alt, fra vikar og sund til de ytterste holmer.

Etter hva det foreligger får denne trafikk ta sin del av ansvaret.

Under stikkordet «matauke» vites i de siste år reder og rugeplasser plyndret for egg — «de vingede vesener» skremt vekkt, og de kommende fuglegenerasjoner — hvor blir det av dem?

En får bare håpe at de ennå gjenværende stammer under en framtidig lang fredsperiode med jaktkontroll, øket opplysning og sans for naturens undere kan få gjenopprettet hvad menneskers tankeløshet, krig og maskinkultur i altfor lang tid har true med å legge øde.

Kristiansand S, i september 1942.

Gerh. von der Lippe.

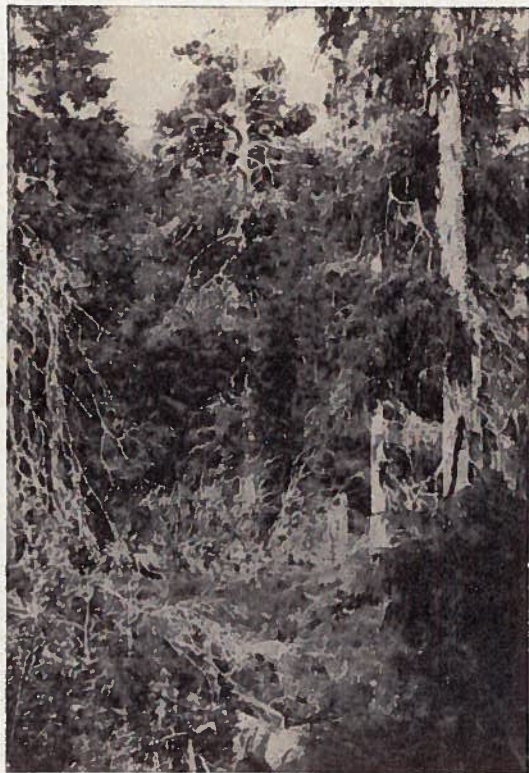

ET LITE URSKOGSFELT I TYDALEN

Av Ove Arbo Høeg.

Selv i et land som vårt, der folkemengden er så liten i forhold til arealet, er det vanskelig eller kanskje ugjørlig å finne felter av virkelig uberørt natur, ikke minst når det gjelder skog. Desto viktigere

naturfredingsoppgave vil det være å få bevart det en kan av så vidt mulig uberørte områder, der en kan få se hvordan de opprinnelige, ville plantene og dyra på stedet vil utvikle seg i et samfunn uten de

Fra urskogfeltet i Tydalen.

fundamentale endringene som menneskets inngrep i alminnelighet fører med seg.

I Trøndelag har det inntil de siste årtier eksistert felter som har fortjent navnet «urskog» — fortjent det med full rett eller iallfall med så stor grad av rett at de burde ha vært fredet. Men år for år griper hogst og beite inn i slike felter, og på en måned, på en uke, kan de ha mistet sin hundre- eller tusenårgamle urskogkarakter.

Skogforvalter Erling Archer, i de Angellske Stiftelsers skoger, har gjort oppmerksom på noen partier med granskog i Tydalen, som ikke synes å ha vært hogd noen gang. Undertegnede foretok en befaring der for noen år siden sammen med skogforvalter Archer.

Feltene ligger i Tydal herred, ikke langt fra grensen mot Selbu, på østsiden av Hilmovola i en høyde av omtrent 550—600 m. Her er det et bredt, åpent, myrlendt dalføre omkring Lille Hynna og Fjerdingsbekken. Det meste av dette området ble hogd ut i 1894—95, men hogsten strakte seg ikke helt opp til øvre grense av barskogen, og vedkommende felter ligger i det området som da ble spart. Oppover støter de til dels inn til noen setervoller, Grandlundvollen og Movollen (som begge er angitt på rektangelkartet). I virkeligheten ville det være av interesse å frede hele den stripen av barskog som ligger ovenfor det området som ble hogd i 1894—95, men av praktiske grunner, av omsyn til veier og adkomst for beitede kreaturer, ville det være nødvendig å velge ut noen mindre partier. Vi festet oss ved befaringen ved tre felter på henholdsvis omtrent 20, 20 og 80 mål.

Disse feltene gir inntrykk av å være uberørt i en grad som det sikkert vil være meget vanskelig å finne noe tilsvarende til; i de mest typiske partier er det ikke spor av hogst. Det er helt overveiende granskog, til dels med meget betydelige dimensjoner. Svære vindfall ligger omkring i skogbunnen, og de gjenstående, avbrukne stubbene bidrar til å øke inntrykket av uberørthet. Men trærne syntes ikke å lide særlig meget av soppsykdommer, og på sine steder var det atskillig gjenvekst. I en skog som denne er det omtrent umulig å ta fotografier som gir noe skikkelig inntrykk av forholdene, en erfaring som en vil gjøre i urskog over alt i verden. Bildene er tatt ved tilfeldige små lysninger.

Det kan neppe være tvil om at vi her har et helt typisk eksempel på hvordan

en granskog i stor høyde og under relativt gode betingelser vil utvikle seg når den har vært og fremdeles er overlatt helt til seg sjøl. Både praktisk og vitenskapelig ville det være av verdi å kunne studere skogens trivsel og utvikling under slike forhold, og det ville være høyst ønskelig

å få den bevart gjennom fredning. Direksjonen for de Angellske Stiftelser stilte seg meget velvillig til et forslag som ble sendt inn om fredning, men planen strandet på andre vanskeligheter. Måtte saken bli tatt opp igjen og ført til en lykkelig slutt før det er for sent! *Ove Arbo Hæg.*

HALTENOMRÅDET

Av Bernhard Hanson.

Den ville reven er som kjent ansett som et av de verste skadedyr som vår fauna eier. Og skadelig er den jo, om den også får skyld for ting den ikke har gjort.

Den tamme reven er imidlertid vel så skadelig som den ville, og hvis ikke forholdet blir forandret, betyr den en virkelig fare for vår kystfauna.

Betegnende er i så henseende hva en kar sa — han holdt på å samle egg — rugede og ikke rugede samfengt — i en større hegrekoloni. Da han ble spurt om

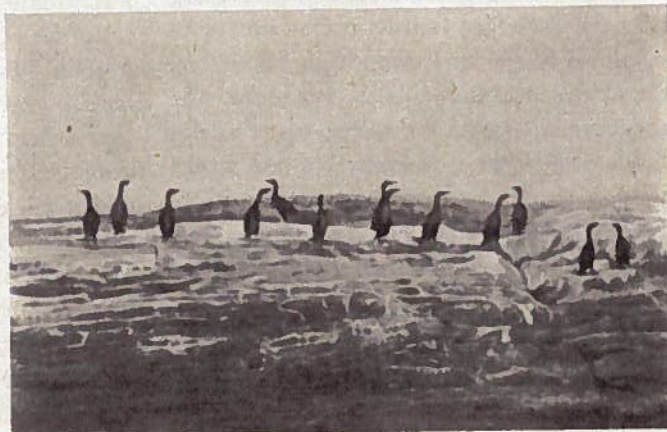
hva han skulle ha disse eggene til svarte han ganske lakonisk: «Reven eter alt.»

Edderfuglens uhyggelige tilbakegang langs vår lange kyst er et faktum som ikke er til å komme forbi. Revegårdene bærer hovedskylden. Kfr. Carl Schøyen.

Det later dog til at interessen for å få sjøfuglbestanden på fote igjen er begynt å våkne, og gledelig er det. Men — det er langt fram.

Ute ved Halten er det noen kolonier av storskarv (*Phalacrocorax carbo*) som er

Fot. Bernhard Hanson.

Skarver på Dagskjær.

overordentlig interessante. Det er antagelig vår sydligste hekkeplass for denne art.

Imidlertid har også disse koloniene i de senere år måttet yte sin tribut til disse umettelige revegårdene.

Når ungene i august måned er sånn henimot utvokset, men enda ikke flyvedyktige, kommer det — helst i skodde — motorskøyter dit ut, og mannskapet har da en lett fangst ved å slå ungene i hjel. Og så bær' det tilbake til revegårdene med dem.

Haltenområdet er også interessant i annen henseende, idet det antagelig er tilhold for de siste fattige rester av Storkobben (*Halichoerus grypus*) som hører Trøndelagsfylkene til.

I gamle dager var «kobbevide» en herlighet som tillå Froøyene og Halten, men nå er dette nærmest en saga blott.

Hvis det handles hurtig, kan kanskje bestanden komme på fote igjen.

Haltens fyrområde med tilliggende statsgrunn er allerede totalfredet etter loven av 24. mai 1935, men det strekker på langt nær til for å redde storskarven og storkobben fra utryddelse der ute. Kunne derimot hele Haltenområdet bli naturfredet, vil det forhåpentlig hjelpe, og det er det jeg med disse ord vil henstille til Landsforeningen å få gjort.

Bernhard Hanson.

PASVIKFELTET¹⁾

Av Carl Schøyen.

I Pasvikdalen har staten fredet en liten skogteig ved Vaggatemjavrre, så vidt at folk kan få se hvordan skogen her oppe så ut i gammel tid. Da jeg hadde flakket i traktene mellom Vaggatemjavrre og Ellejavrre, der jeg fant et interessant fugle- og dyreliv, sjeldne sneppe- og andeslag, tårnsvaler med reir i hule trær, hekkende sangsvaner — og jeg dessuten visste at det holdt seg bjørn i trakten, ble jeg straks opptatt av den tanke at nettopp her måtte vi sikre oss et rommelig fredingsfelt før bilvegen ble ført helt ned til Grensefoss. Jeg drøftet tanken med de skogsfolk og

landbruksfolk som hadde sitt virke her oppe, og alle uttalte de seg med stor interesse for saken.

Jeg nevnte forslaget i et foredrag om Pasvikdalen i Riksringkastingen, og omtalte det også i 1936 i slutningen av min oversikt over Finnmark i «Norge vårt land». Med et særtrykk av denne oversikt som bilag sendte jeg min henstilling til skogdirektøren og gjorde oppmerksom på at det hastet med saken. Da jeg et års tid senere etterlyste den i departementet, fikk jeg hos sekretær Kjær vite at min framstilling var sendt landbruksfolket i Pasvikdalen til uttalelse. Og dette er siste gang jeg har vært i kontakt med Landbruksdepartementet.

1) Denne artikkel er hentet fra et brev som forfatteren Carl Schøyen sendte Landsforbundet for naturfredning 26. november 1940.

Carl Schøyen fot.

Fra Pasvikfeltet. En regnværsdag inne mot sangsvanenes hekkeplass. Forfatteren til venstre, rydningsmannen Torolf Schaanning til høire.

Imens gikk årene. Vegen førtes stadig videre sørover. Og snart kan jegerne i Varangerbyene så å si på dagen nå helt fram til de sørligste strøkene av Pasvikdalen. Lederen for hele kolonisasjonsarbeidet der oppe, kandidat Mossing (på statens forsøksgård ved Svanvik) skrev til meg for ca. $\frac{3}{4}$ år siden, at han inderlig håpet vi snart måtte få *dette interessante og store fredingsfeltet*. Han mente at *om kort tid ville det være for sent*. Den 16. oktober 1940 uttalte skogforvalter Meidel (Elvenes i Pasvik) til pressen, at tidligere hadde det vært hogd ca. 40 000 trær årlig i Pasvikdalen, men i år, mente han, ville det bli en øking til 60 000 trær. Om denne hogst også ville strekke seg inn over den fredingstrakt vi har håpet på, tør jeg ikke si.

For mitt vedkommende tenker jeg ikke bare på jegerne. Her oppe er det nemlig langt større grunn til å nære bekymring

for de omreisende mer eller mindre *viten-skapelige samlere* som til «byttebruk» tar alt det de kan overkomme av sjeldent fugleliv. Og meget — vet jeg — er på denne måten blitt røvet her oppe *nettopp i de siste årene*.

Nedslått over den drepende ugjeldeligheten hos de norske myndigheter henvendte jeg meg til interesserte i Finland. Jeg tenkte meg, at ble begynnelsen gjort på den andre siden av grensen, var det kanskje håp om at vi til sist fikk vårt eget land med. Jeg foreslo de tilstøtende finske strøk fredet ned mot Enaresjøen. Man var i Finland meget interessert og ville komme tilbake til saken så snart forholdene tillot det. Dette var umiddelbart etter den finsk-russiske krigen.

Fordelen ved et slikt felt som strekker seg inn over begge land vil være innlysende: Dyr og fugler vil få større bevegelsesfrihet, *man vil fremfor alt på begge sider av*

grensen være like interessert i at fredingen blir opprettholdt — og vi vil her oppe få en høynordisk naturpark av enestående

interesse for Europa. Og da feltet ligger helt utenfor enhver militærzone, bør planen etter mitt skjønn realiseres snarest.

NY LITTERATUR

H. Hindhamar og Chr. Gierløff: Landskap og kultur i Norge. Gyldendal 1942.

Forfatterne av denne boka ønsker å åpne våre øyne for faren ved å bryte forbindelsen med naturen. Livet i den frie natur er viktig for legemet, men kanskje viktigere for sjelen.

Man vil innvende at vi moderne mennesker virkelig har syn for naturen og friluftslivet. Det er et faktum at utviklingen har gått i den retning, men det er langt fra at vi er nådd fram. Det faller det forfatterne ikke vanskelig å vise. De lar oss se hvilken grå og trøstesløs steinørken en by vanligvis er. Og de tar oss med ut i et vakker landskap og viser hva for stygge sår en veg kan skjære.

Det er her nok av oppgaver å ta fatt på både fra offentlighetens og fra privates side, og det beste ved boka er at den legger fram et fullstendig program for hvordan en bør innrette seg i framtida for mest mulig å unngå ødeleggelse av naturen. Dette programmet er greit utformet med klare retningslinjer og prinsipper. Boka har derfor stor interesse, ikke minst for dem som direkte arbeider med slike ting. Om den innsikt i saken som forfatterne viser, ble ført videre ut, så ville det kanskje ikke være så uopnåelig det mål som

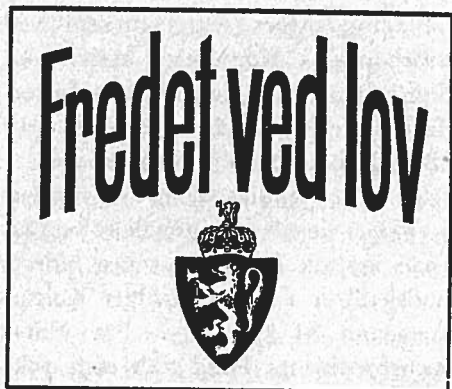
stilles: «Land og folk, landskap og kultur i en levende og lykkelig harmoni.»

Nils Houge: Oslomarka som naturpark. Oslo 1941.

Denne boka inneholder som undertittelen sier, et forslag til freding av Stor-Oslos og omliggende distrikters friluftsområder. Situasjonen er i dag den at de fleste gleder seg over Oslos storartede omgivelser, alle er interessert i hvordan de skal utnyttes. Men en tenker mindre på at denne herlighet er truet. Bebyggelsen utvider seg stadig, skogstrekninger utparselleres til villaer og hytter, det legges veier, jernbaner og kraftledninger. Med dette for øye mener forfatteren at her må handles straks, om Oslomarkas friluftsområder skal bevares for befolkningen, slik at den ikke en dag er stengt ute fra denne herlige naturpark.

Forfatteren gir så en oversikt over hvilke områder det dreier seg om, og hvilke muligheter lovene gir for å bevare dem. Der nest følger en grundig gjennomarbeidet plan for hvordan arbeidet med dette bør legges an. Boka er preget av en saklig og klar framstilling, og den vil derfor være en ypperlig rådgiver for dem som skal løse denne for bybefolkningen så viktige oppgave.

Fredingsmerke for fredning i henhold til lovenes § 1.

Fredingsmerke i henhold til lovenes § 5.

F R E D I N G S M E R K E R

L A N D S F O R B U N D E T
F O R
N A T U R F R E D N I N G I N O R G E

Å R S B E R E T N I N G F O R 1 9 4 0 O G 1 9 4 1 .

L A N D S F O R B U N D E T S
O R G A N I S A S J O N O G K O N T O R

Til Landsforbundet har det i 1940 og 1941 vært tilsluttet følgende aktive kretsforeninger:

Østlandske Kretsforening (Oslo og Hamar bispedømme), Oslo. Formann h.r.-advokat Nils Onsager. Kontingent kr. 40,— en gang for alle, kr. 4,— årlig.

Agder Naturfredningsforening (Agder bispedømme), Kristiansand S, formann tolldistriktssjef G. von der Lippe. Kontingent kr. 30,— og kr. 3,—.

Rogaland Naturfredningsforening (Stavanger bispedømme), Stavanger, formann konservator A. Bernhoft-Osa. Kontingent kr. 30,— en gang for alle, kr. 2,— årlig.

Vestlandske Kretsforening (Bjørgvin bispedømme), Bergen, formann konservator Sigurd Johnsen. Kontingent kr. 50,— og kr. 2,—.

Trøndelag Naturfredningsforening (Nidaros bispedømme), Trondheim, formann direktør Reidar Brekke. Kontingent kr. 25,— og kr. 2,—.

Nordland Naturfredningsforening (Nordland fylke), Bodø, formann forfatteren Håkon Evjenth. Kontingent kr. 25,— og kr. 2,—.

Nord-Norges kretsforening, Tromsø, og Surnadal Naturvern har ikke vært i virksomhet i 1940 og 1941.

Landsforbundets styre består av formannen, professor Adolf Hoel, Observa-

toriegaten 1, Oslo, og de ovenfor nevnte kretsformenn. Viceformann er overmaskinist Ole Isaksen, Stavanger.

Landsforbundet har fortsatt hatt tilhold ved Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelser, Observatoriegaten 1, Oslo. Her får vi hjelp til maskinskriving og annen assistanse. Formannen treffes i telefon 42794. Svalbardundersøkelsens sekretær, John Giæver, som også utførte sekretærarbeidet for forbundet, er blitt oppbrakt til England under en ekspedisjon til Grønland høsten 1940. Dette betydde et stort tap for Landsforbundet, da Giæver hadde fungert som forbundets sekretær siden 1935. Hallvard Devold, som ble ansatt i Giævers sted, ble oppbrakt til De forente stater under en ekspedisjon til Grønland 1941. Siden juni 1942 har stud. philol.

Rolf Fladby utført sekretærarbeid ved Landsforbundet. Kontorets kassererske, frk. Signy Bang, har fungert som forretningsfører. Treffes i telefon 42892. Revisor Karl Brende har revidert regnskapene.

I 1940 er det sendt 102 brev og mottatt 103, i 1941 er de tilsvarende tall 108 og 82.

I 1940 mottok forbundet ingen bidrag. For budsjettåret 1940/41 bevilget Kulturdepartementet kr. 3 000,—. Fra Norsk Varekrigsforsikrings Fond fikk en i 1941 kr. 1 000,—, fra Forsikringsselskapet Sigyn fikk en kr. 25,— og fra Oslo kommune kr. 1 000,—. Vi takker for disse bidrag.

Ved opprettelsen av Kultur- og folkeopplysningsdepartementet ble naturfredingssakene overført fra Kirke- og undervisningsdepartementet til det førstnevnte departement.

BEHANDLEDE SAKER

PLANER FOR DET FREMTIDIGE ARBEID

Alt arbeid med naturfreding i Norge har vært utført og utføres fremdeles av en del interesserte enkeltpersoner. Det gjøres frivillig og uten vederlag. For flere av dem har arbeidet medført til dels betydelige økonomiske ofre. Det er klart at skal naturfredingsarbeidet her i landet fremmes på en måte som står i forhold til sakens betydning, må en ha mer hjelp og større midler til sin rådighet.

I erkjennelse av dette vendte Landsforbundets formann, professor Adolf Hoel, seg i 1940 til Kultur- og folkeopplysningsdepartementet med en utgreiing om denne saken. I tilslutning til den satte han fram

følgende forslag om hvordan en bør legge arbeidet med naturfredingen an:

1. Det opprettes et kontor for naturfreding. Kontoret bør bestå av en leder og en assistent. Dets oppgave blir å gjøre propaganda for naturfredingssaken. Først og fremst må en søke å verve nye medlemmer, slik at kretsforeningene virkelig representerer en sterk opinion og makt i samfunnet, hva disse spørsmål angår. Videre må kontoret påse at fredingsbestemmelsene overholdes, inspisere de fredede områder og sørge for at det blir satt opp de nødvendige skilter, disses vedlikehold o. a. Kontoret må også, når det er spørsmål om dyrelivet, samarbeide med statens viltstyre.

2. Det igangsettes utgivelse av et *tidskrift for naturfredingsbevegelsen*. Dette bør komme 10 ganger i året.

3. Landsforbundet og kretsforeningene trenger også økonomisk støtte, iallfall foreløpig inntil medlemstallet er vokset, så inntektene blir så store at de kan greie seg sjøl.

Utgiftene hermed var anslått til ca. kr. 28 000.

Kravet om at naturfredingsarbeidet skal få bedre kår enn hittil er berettiget ved den betydning arbeidet har, en vitenskapelig, nasjonal, kulturell, sosial, nasjonal-økonomisk og verdibevarende betydning.

Departementet gikk ikke med på dette forslag, men bevilget kr. 3 000 til Landsforbundet, hvilket likevel betyr en vesentlig øking av statsbevilgningen, som vel også gir uttrykk for en voksende forståelse av naturfredingssakens betydning hos våre statsmakter.

LÅVEN I LANGESUNDSFJORDEN

Holmen Låven, sønnafør Stokø, ved munningen av Langesundsfjorden, er ene-

stående i vitenskapelig henseende, som forekomst av en rekke merkelige og sjeldne mineraler. Den er ikke stor, lengden er omtrent 70 meter, høyden over sjøen omtrent 8 meter.

Holmen består hovedsakelig av en lys, grovkornet bergartsmasse sammensatt vesentlig av mineralene feltspat og nefelin (pegmatitt), som i smeltet tilstand er innpresset i Oslofeltets mørke lavabergarter. Pegmatitten hører til bergartsgruppen nefelin-syenitter på strekningen Langesundsfjorden—Lougendalen.

Allerede omkring 1826 ble mineralforekomstene på øyene i Langesundsfjorden oppdaget av presten M. Thr. Esmark i Brevik, som var en meget interessert og dyktig mineralog. Blant disse forekomster er holmen Låven den mest berømte; en lang rekke merkverdige mineraler ble oppdaget på denne holmen og på de andre forekomster av lignende art ved Langesundsfjorden. Gjennom de siste hundre år er Låven blitt besøkt av tidens mest berømte mineraloger og mineralkjemikere; blant de mange utenlandske besøkende kan

Låven.

en eksempelvis nevne A. Des Cloizeaux, A. E. Nordenskiöld, P. T. Cleve, G. Flink, Hj. Sjögren, P. von Groth, Ch. Palache, A. E. Fersman.

Særlig berømt ble Låven ved professor W. C. Brøgers store verk om mineralene fra Langesundsfjorden, som utgjør et særskilt bind av Zeitschrift für Kristallographie (1890), og som med rette regnes for å være alle tiders mest betydelige mineralogiske arbeid.

Den lyse pegmatittmasse på Låven består overveiende av mineralene hvit feltspat, videre nefelin, sodalitt, ægirin, mørk glimmer, titanholdig magnetjern. I underordnet mengde eller som sjeldenhet finnes apatitt, mosandritt, låvenitt, rosenbuschitt, wöhleritt, proklor, zirkon, orangitt, freya-litt, titanitt, titanjern, tritonitt, katapleitt, astrofyllitt, perowskitt, eukolitt, kankrinit, leukofan, fluoritt, løllingitt, molybden-glans, sinkblende, blyglans, analsim, natrolitt, ranitt, thomsonitt, apofyllitt og kalkspat.

I en lang årrekke hadde Christiania Minekompani eiendomsretten til holmen Låven; i 1937 fremkom et salgstilbud til Universitetet, som imidlertid ikke kunne avse midlene. I 1938 ble den kjøpt av en av Universitetets professorer for å beskytte denne i vitenskapelig henseende enestående forekomst som et naturminnesmerke og samtidig som et minnesmerke over det mest berømte forskingsarbeid som er gjort av Nordens og den nyere tids mest betydelige mineralog, professor Waldemar Christopher Brøgger. For å sikre dette formål også for framtida ble holmen Låven ved gavebrev våren 1940 overdratt til Naturfredningsforbundet, som med takk har mottatt denne verdifulle gave.

FREDING AV FUGLEFJELLET LILLE-HÅEN, HASVIK, FINNMARK

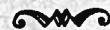
Som nevnt i årsberetningen for 1938/39 påtok Vestfinnmark Jæger- og Fiskerforening seg å skaffe til veie opplysninger til støtte for freding av Lille-Håen. Det ble gjort, og saken har vært forelagt Hasvik formannskap og lensmannen. Som et godt tegn må det tas at befolkningen viste seg interessert i saken.

Landsforbundet sendte søknad til departementet 4. april 1940 om at alt fugleliv på Lille-Håen må bli fredet med forbud mot eggsamling, ødeleggelse og forstyrrelse av ethvert slag. Saken vil muligens støte på vanskeligheter, da det er tvil om grensene mellom statens eiendom og privat eiendom på dette sted.

BEKJENTGJØRELSE AV FREDINGS- BESTEMMELSENE

Det har dessverre gjentatte ganger vist seg at fredingsbestemmelsene for sjøfugl ikke har vært kjent, og som følge av det har vi mottatt meldinger om overtredelser langs hele kysten og anmodninger om å forsøke å rette på saken. Ved henvendelse til myndighetene og ved avisartikler og oppslag har vi søkt å etterkomme dette. Også flere av kretsforeningene har arbeidd med denne saken, og det ser ut til at en nå kan spore en bedring.

REVISJONEN AV NATUR- FREDINGSLOVEN

I tillegg til oberstløytnant Gleditsch' forslag til ny naturfredningslov, som ble

nevnt i forrige årsberetning, er det nå ved sakfører Lars Onsager utarbeidd et tilleggsforslag som er sendt til departementet 9. november 1940. Dette sikter til å hindre at anlegg og drift av bergverk, industri-anlegg osv. skal virke unødige skjæmmende eller ødeleggende på naturen.

SAMARBEID

Naturfredningsforbundet og Den Norske Turistforening har selvsagt mange felles interesser. Et samarbeid mellom disse to foreninger synes derfor naturlig. I 1941 innledet man et nøyere samarbeid. Vi håper at dette vil bli til gjensidig nytte og glede.

LANDSFORBUNDETS BIBLIOTEK

Landsforbundet eier et bibliotek som omfatter 180 katalogiserte nummer (omkr. 400 bøker og hefter). Samlingen, som består av diverse tidsskrifter, enkeltverker og særtrykk, er skaffet til veie dels ved kjøp, dels i bytte mot Landsforbundets årsberetninger. Siden 1935 er kjøpt inn bøker for nær 200 kr. Foruten med en rekke norske institusjoner står Landsforbundet i bytteforbindelse med omkr. 20 utenlandske foreninger og institusjoner. En fortegnelse over bytteforbindelsene finnes s. 26. Samlingen, som er oppstilt i Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelsers kontor, er ordnet og katalogisert i 1939 av bibliotekaren ved Norsk folkemuseum, frøken Eva Borgen. Den maskinskrevne katalog teller 300 kort.

Det er en smukk og verdig handling, at en forening som arbeider for et stort og skjønt formål til hele landets beste, anskaffer seg et samlingstegn, et symbol for sin stille, men vidtomspennende virksomhet. Dette har Landsforbundet for Naturfredning i Norge gjort ved å la tegneren *Gunnar Moum* i Oslo lage et ex libris i svart og hvitt, slik formet at det i grunnen er mer enn det vi i vanlig tale kaller bokmerke, det er Landsforbundets *våpenskjold*. Oppgaven var ikke like til å løse hverken for oppdragsgiveren eller kunstneren. Men ser en på ex libris'et, som nå for første gang presenteres for årsskriftets lesere, vil en måtte innrømme at det er en god og heldig komposisjon. Innenfor det lille plateområde er det lykkedes kunstneren å få levendegjort i alt 7 motiver eller foreningsformål. Midtfeltets struktur er fjellets, delt i 3 formasjoner og tegnet helt i svart. Øverst svever ørnen, hvis fortsatte tilværelse i vårt land er avhengig av hel eller delvis freding; til

venstre har vi treet nærmest i korpus av en furu, og ved siden av den renner fossen. På grunn av et slikt merkes snevre flateinnhold, har det vært vanskelig for tegneren å få markert fossen sterkere, men på den annen side er her ikke ment en kjempefoss hvis industrielle skjebne ingen ønsker å foregripe. Detaljen antyder vårt lands utall av høye, steile, smale fossefall nedover fjellveggene og vassdrag i idylliske landskap, der en under eventuelle utbygginger søker å hindre ødeleggelser av naturskjønnheten. Under treet og fossen svømmer vår alles mest utkårede yndling fuglen, enten vi nå i vår fantasi vil kalle den efugl, and eller lom, som foreningen beskytter mot utryddelse ved idelig å arbeide for fredning når mest det gjelder. I samme motiv har tegneren fått med sjøen, innsjøen eller det bedårende småvann i skog og på fjell. Til høyre, helt alene i sitt eget fjell-felt, kneiser renen, som sammen med elg og hjort danner en av Norges viltbestands stolteste, mest verdifulle og nyttige dyrearter.

Over disse kunstnerisk velformede bilder som ikke skjemmes av tilgjorte, søkte momenter, er ex libris-inskripsjonen plassert over en hvit linje som formentlig er ment enten som en bre eller sjøskvulpene strand; det hele er gjort på en diskret måte som bringer harmoni over helhetsbilledet. Underst er «Landsforbundet for naturfredning i Norge» plasert i en slags forenklet plakett-form. Ved å sette 3 pilhodelignende vignetter mellom selve merket og «firmanavnet» er *den* gode virkning oppnådd, at plaketten med «firmanavnet» danner sin egen del i komposisjonen, uten på noen som helst måte å distrahere eller disharmonisere denne.

O. M.

BYTTEFORBINDELSER M. M.

Landsforbundet sender årsskriftet til følgende:

Kultur- og folkeopplysningsdepartementet
Kirke- og undervisningsdepartementet
Landbruksdepartementet
Handelsdepartementet

Universitetets botaniske museum
—>— geologiske museum
—>— zoologiske museum
—>— geografiske institutt
—>— geologisk-paleontologiske institutt

Statens viltstyre
Bergens Museum
Tromsø Museum
Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Trondheim
Norges tekniske høgskole, Trondheim
Norges landbrukshøgskole, Ås
Norges veterinærhøgskole, Oslo
En rekke aviser og tidsskrifter
Universitetsbiblioteket i Oslo
Deichmanske bibliotek, Oslo
En rekke folkebiblioteker
Den Norske Turistforening, Oslo
Norsk Skolemuseum, Oslo
Norsk Jeger- og Fiskerforbund, Oslo
Kungl. Vetenskapsakademiens bibliotek, Stockholm
Svenska Naturskyddsföreningen, Stockholm
Upplands Fornminnesförening, Uppsala
Universitetsbiblioteket, Uppsala
Föreningen för Skidlöpnings Främjande i Sverige, Stockholm
Samf. för Hembygdsvård, Stockholm
Göteborgs Kungl. Vetenskaps- och Vitterhetssamhälle
Dansk Naturfredningsforening, København
Islands Turistforening, Reykjavik
Reichskommissar für die besetzten norwegischen Gebiete
Nordische Gesellschaft, Lübeck
Reichsstelle für Naturschutz, Berlin
Museum für Länderkunde, Leipzig

Universitätsbibliothek, Kiel
Verein Naturschutzpark, Stuttgart
Würt. Landesstelle für Naturschutz, Stuttgart-N.
Institut für Norwegen, Greifswald
Schweizerischer Bund für Naturschutz, Basel
The University of London Animal Welfare
Society, London
Office international pour la Protection de la
Nature, Bruxelles
The Administration of the State Parks, Tallin,
Estland

Arctic Institute of U. S. S. R., Leningrad
Direction des Parks Nacionales Republica
Argentina, Buenos Aires

RETTELSE

I årsberetningen for 1935 har det sneket seg inn en feil på side 37 i artikkelen Naturparken «Hans Enersens Minde». I stedet for Hans J. Galtebo skal det stå Hans E. Galtebo.

NYTT NAVN FOR LANDSFORBUNDETS PUBLIKASJON

Naufredningens publikasjon begynte i 1914 som et hefte i oktavformat med tittelen: Aarsberetning for Østlandske Kretsforening for Naturfredning i Norge. I 1916 var tittelen bare: Naturfredning i Norge, og den inneholdt for første gang årsberetning fra Landsforeningen. Samme tittel og format hadde Naturfredningens publikasjon helt til 1926, da en gikk over til kvartformat og innførte undertittelen: Årsberetning. Grunnen til at en forandret formatet, var den at publikasjonen dette år for første gang ble trykt i tidsskriftet «Norge — Tidsskrift om vårt land». Det ble tatt særtrykk av artikkelen og sendt rundt til kretsforeningenes medlemmer. Dette tidsskrift utkom med sin første årgang 1925 og var utgitt av Fabritius & Sønners Forlag, og redaktør var E. Munthe Kaas. I 1927 var tidsskriftet betegnet som utgitt av Landsforeningen for Naturfredning i Norge, og Landsforeningens årsberetning fant en også her. Likesom foregående år ble tatt særtrykk av beretningen. I 1928 stod Østlandske Krets-

forening for Naturfredning i Norge som utgiver av tidsskriftet, og det var en redaksjonskomité bestående av dosent Hanna Resvoll-Holmsen, professor W. Werenkiold, dosent Adolf Hoel samt tidsskriftets tidligere redaktør E. Munthe Kaas. En lignende ordning hadde en også de følgende år, 1929 til 1931, da tidsskriftet sluttet å utkomme. De to siste år inneholdt det bare beretning for Østlandske Kretsforening.

Det vesentligste av innholdet av Naturfredningens publikasjon har vært årsberetninger fra Landsforbundet og kretsforeningene. Leilighetsvis har det også vært annet naturfredingsstoff. Dette har det imidlertid vært svært lite av i den senere tid. Men nå har vi i den nærværende årsberetning utvidet stoffet ganske betydelig, så at tittelen årsberetning ikke lenger passer. Landsforbundets styre har derfor med samtykke av kretsforeningene besluttet å forandre tittelen Årsberetning til *Årsskrift*, som står mere i samklang med innholdet.

Landsforbundet for Naturfredning i Norge.

Regnskap fra 1. januar til 31. desember 1940.

1940	Inntekter:	1940	Utgifter:
1/2 Beholdning i kasse ...	kr. 1 021.04	Portoutgifter	kr. 52.30
—»— i bank ...	» 29.49	Telefonsamtaler	» 6.85
	kr. 1 050.53	Kontorrekvisita	» 16.24
Medlemskontingent:		Inventar — i bokreol	» 135.00
Rogaland krets 1939	kr. 189.00	Avisutklipp	» 67.24
Agder » 1939	» 75.75	Diverse omkostninger	» 38.00
Østlandske » 1939	» 116.50	Brøggers Boktrykkeri A/S — à konto	» 300.00
	kr. 381.25	Balanse — beholdning:	
Vestlandske » 1938	» 72.00	I kasse 31/12-40	kr. 142.16
	» 453.25	I bank »	» 768.80
Renter 1940	» 22.81		» 910.96
	kr. 1 526.59		kr. 1 526.59

1941
1/2 Saldo (beholdning) kr. 910.96

Revidert:
KARL BRENDE (sign.).

Oslo, den 31. desember 1940.
11. mars 1941.

ADOLF HOEL (sign.).

Status pr. 31. desember 1940.

Aktiva:	Passiva:		
Beholdning i kasse	kr. 142.16	Skylder:	
—»— i bank	» 768.80	A. W. Brøggers Boktrykkeri A/S for	
	kr. 910.96	trykningsarbeider	kr. 423.07
Til gode medlemskontingenter:		Balanse — overskudd	» 895.98
Surnadal krets 1936-37-38-39-40			
Østlandske » 1940	» 96.25		
Trøndelag » 1938-39-40			
Vestlandske » 1939-40 ..	» 69.34		
Nordlands » 1938-39-40			
Rogalands » 1940	» 172.50		
Agder » 1940	» 70.00		
	» 408.09		
(Østlandske, Vestlandske, Rogalands og Agder krets har innbetalt ovennevnte kontingent i 1941, de øvrige kretser mangler vi oppgaver fra.)			
	kr. 1 319.05		kr. 1 319.05

Revidert:
KARL BRENDE (sign.).

Oslo, den 31. desember 1940.
11. mars 1941.

ADOLF HOEL (sign.).

Status pr. 31. desember 1941.

A k t i v a :		P a s s i v a :	
Beholdning i kasse	kr. 106.26	A. W. Brøggers Boktrykkeri A/S	kr. 423.07
— » — i bank	» 2 197.81	Balanse — overskudd	» 2 008.67
	—————		
	kr. 2 304.07		
Til gode medlemskontingent:			
Surnadal krets 1936-37-38-39-40-41			
Østlandske » 1941			
Trøndelag » 1938-39-40-41			
Vestlandske » 1940, 1941	kr. 62.67		
Nordlands » 1938-39-40-41			
Rogalands » 1941			
Agder » 1941	» 65.00		
	—————		
	» 127.67		
(Vestlandske og Agder krets har innbetalt ovennevnte kontingentbeløp i jan. og febr. 1942, de øvrige kretser mangler det oppgave fra.)			
	—————		
	kr. 2 431.74	—————	kr. 2 431.74
	=====		=====

Oslo, den 31. desember 1941.
10. mars 1942.

Revidert:
KARL BRENDE (sign.).

ADOLF HOEL (sign.).

 ØSTLANDSKE KRETSTORENING
 FOR NATURFREDNING I NORGE
 ÅRSBERETNING FOR 1940 OG 1941.

Ved utgangen av 1941 var det 137 livsvarige og 123 årlig betalende, tilsammen 260 medlemmer mot pr. 31. desember 1940 137 livsvarige og 127 årlig betalende, tilsammen 264 medlemmer.

Som sekretær i John Giævers fravær har fungert sakfører Lars Onsager.

Av tinglyste fredinger på privat eiendom har det funnet sted en del, hvorom

henvises til nedenstående fortegnelse. De spesielle forhold som rådet i 1941 har medført at det ikke har vært noen større saker oppe til behandling. Arbeidet for nasjonalparker har en funnet foreløpig å burde stille i bero.

Det er forberedt en rekke fredinger av atskillig interesse, men sakenes behandling er blitt forsinket, til dels ved at

naturfredingssaken i årets løp har sortert under forskjellige departementer.

Fredinger er avlyst for 2 trær vedkommende.

Fredingsforordninger er utstedt i 1942, og innberetning herom vil da høre heime i innberetningen for 1942

FREDET VED TINGLYSING

St. Olavs bolle (*Cypripedium calceolus*) er fredet på gården Kinnerud, g.nr. 2, b.nr. 2, og Tandberg, g.nr. 3, b.nr. 1 og 2 i Modum ved tinglysing 3. september 1941. Gårdene eies av Niels B. Brecke.

Asken «Ygdrasil», et stort tuntre på Åsen gård, g.nr. 20, b.nr. 2 i Nedre Eiker, er fredet ved tinglysing 3. september 1941. Eiere er Hans Portås og Jacob Portås.

«Kongefurua», et stort harmonisk vokset tre som står ved vegen Geilo—Skurdalen—Dagali, er fredet ved tinglysing 18. august 1941. Treets stamme er jevntykk, 1,3 m² i omkrets, og kvistfri ca. 2,5 m. Høyden er 9 meter, og kronen er kuppelformet og meget regelmessig. Eieren er Ole O. Uthus. Initiativet til fredingen ble tatt av oberstløytnant Gleditsch.

«Sjubugrana» på gården Geilo, et stort ca. 12 m høyt velvokset tre. En gren nede ved rota har vokset rett opp parallelt med hovedstammen ca. 5 m. Dette er formodentlig den høyest stående gran i Skurdalen, omtrent 950 m. o. h. Den ble fredet ved tgl. 18. august 1941. Eieren er Lars Geilo. Initiativet til fredingen ble tatt av oberstløytnant Gleditsch.

Syvstammet bjerketre på Herøya på Ringerike. Dimensjonene er i og for seg nokså beskjedne, men det er et mer enn alminnelig vakkert tre, og dets form er

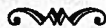
meget sjelden, med 7 omtrent jevntykke stammer på samme rot. Fredingen ble tinglyst 18. november 1941. Treet står på en eiendom tilhørende Oslo Sporvegsfunksjonærers forening.

OPPHEVEDE FREDINGER

«Bordgrana» på Grorud, som ble fredet i 1918, opplystes å være helt visnen. Med foreningens samtykke ble derfor fredingen avlyst.

«Fossbjørka» ved Vittingfoss, som ble fredet i 1920, var nå i en så dårlig forfatning at den holdt på å falle ned og anrette skade på noen hus. Foreningen ga derfor samtykke til at treet ble felt og fredingen avlyst.

OSLO LYSVERKERS KRAFTLEDNING GJENNOM NORDMARKA

Etter at Oslo kommune hadde besluttet å bygge ut Holsvassdraget som kraftkilde ble det utarbeidd planer for kraftoverføringen til Oslo, og etter disse skulle det for kraftledningen raseres skau i et bredt belte gjennom Nordmarka. Da formannen var blitt kjent med disse planer, gjorde han henvendelse til en rekke interesserte foreninger, og det ble høsten 1940 holdt et møte, der disse foreninger var representert. I henhold til den på møtet trufne beslutning sendtes sådan skrivelse til styret for Oslo Lysverker:

«Vi har erfaret at det er planlagt at den nye høyspente ledning fra Holsvassdraget med 4 betongstolper i bredden og i en gate på 60 m skal legges rett gjennom Nordmarka. I de sentrale deler av denne vil

ledningen komme til å gå noe nedenfor Appelsinhaugen, like under Turnhytta, øst for Blankvannsbråten og vest for Ullevålsseter ned til Sogn. *Den vil m. a. o. gå gjennom hjertet av Stor-Oslos viktigste friluftsterreng.*

At dette forslags realisasjon ville være en ulykke for Oslos befolkning, og at ansvaret ville falle tungt på vår generasjon, som for all framtid hadde ødelagt så store deler av disse uerstattelige verdier, er sikkert. Derfor vil vi så inntrengende som mulig henstille til Lysverkene å prøve å finne en med omsyn til friluftsterreng mer passende tracé for den planlagte ledning.

Det er framholdt at den brede gata gjennom skogen skulle passe til skiløype. Denne påstand må vi ta avstand fra. En slik ledningsgate har intet preg av fri natur, hvilket det jo er en ønsker, når en gir seg ut i skog og mark. Oslo kommune har i de senere år tatt meget store løft for å skaffe byens befolkning muligheter for å drive friluftsliv og redde uberørt natur fra ødeleggelse. Det ville jo da være et brudd på den veg en herved var slått inn på, om kommunen uten helt tvingende grunner nå delvis skulle ødelegge det aller viktigste friluftsterreng vi har.

Vi har mellom oss drøftet en del andre tracéer som vi av omsyn til natur og friluftslivet finner å være ulike meget mer

å foretrekke, og håper at en av disse både teknisk og økonomisk skulle kunne realiseres. Vi vil foreslå at representanter for Deres styre kommer sammen med representanter for våre organisasjoner for nærmere drøftelse av saken.»

Undertegnet:

Foreningen for Naturfredning, Østlandske Krets.

Foreningen for Oslo By's Vel.

Foreningen for Skiidrettens Fremme.

Turistforeningen for Oslo og omegn.

Oslo-Marka's Friluftsråd.

En må gå ut fra at en konferanse som det her er uttalt ønsket om vil finne sted, og at det vil lykkes å finne en annen løsning enn den som de foreløpige planer viser.

NYPEPLUKKING VED TØNSBERG

Den 23. september 1941 mottok foreningen en skrivelse fra Kulturdepartementet med anmodning om foreningens samtykke til at det skulle dispenseres fra fredingsbestemmelsen for så vidt angikk almenhetens nypeplukking på en del av de fredede øyer i Nøtterøy og Tjøme. Noe slikt samtykke fant vi ikke å kunne gi, i ethvert fall ikke uten at vedkommende eiere hadde fått høve til å uttale seg.

Østlandske Kretsforening for Naturfredning i Norge.

Utdrag av regnskap for 1940.

Beholdning fra 1939 kr. 3 712.97

Kontingenter:

a. Livsvarige: 1 à kr. 40.00 » 40.00
 b. Årsbetalende:
 1939: 2 à kr. 4.00 kr. 8.00
 1940: 93 à » 4.00 » 372.00
 1940: 1 à » 5.00 » 5.00
 1941: 2 à » 4.00 » 8.00
 » 393.00

Renter 1940:

i Oslo Sparebank kr. 51.59
 i Creditbanken av «Livsvarige Medlemmers Fond» » 165.14
 i Creditbanken, «Den gamle Mester» » 5.96
 i Kreditkassen, Sophus Aars' gave » 33.86
 4½% (3.6%) Stat 1931 kr. 2 000.00 » 84.00
 » 340.55

Utgift:

Gårdsskatt Toftelholmen 1939/40 og 1940/41 kr. 7.62
 Trykningsutgifter m. m. » 59.16
 Mangfoldiggjørelse, porto, rekvisita og øvrige kon-
 torutgifter » 133.60
 kr. 200.38

Kontingent til Landsforeningen:

a. Av 1 livsvarig medlem à kr. 1.00 kr. 1.00
 b. Av 127 årsbetalende medlemmer à kr. 0.75 .. » 95.25
 » 96.25

Innsatt på bok for livsvarige medlemmers fond » 289.14

Balanse » 3 900.75

kr. 4 486.52 kr. 4 486.52

1941.

Jan. 1. Beholdning:

Innestående i Oslo Sparebank kr. 2 236.78
 —»— i Kreditkassen (Sophus Aars' gave) » 1 273.66
 —»— i Creditbanken («Den gamle Mester») » 258.31
 Kontant » 132.00
 kr. 3 900.75

Livsvarige medlemmers fond utgjør pr. 31/12 1940 kr. 8 183.65
 hvorav innestår i Den norske Creditbank på 6 mdrs. ops. nr. 70 051 kr. 6 296.29
 og beror i Norsk 4½% (3.6%) Stat 1931 S. I, pål. kr. 2 000.00, innkjøpt for » 1 887.36
 kr. 8 183.65

Revidert og i orden.

Oslo, den 23. februar 1941.
 JENS PRINTZ,
 revisor.

Oslo, den 12. februar 1941.
 ANTON HEYERDAHL,
 kasserer.

Østlandske Kretsforening for Naturfredning i Norge.

Utdrag av regnskap for 1941.

Beholdning fra 1940	kr. 3 900.75
Kontingenter:	
a. Livsvarige: 7 à kr. 40.00	kr. 280.00
1 à » 20.00	» 20.00
	» 300.00
b. Årsbetalende:	
1939: 3 à kr. 4.00	kr. 12.00
1940: 26 à » 4.00	» 104.00
1941: 118 à » 4.00	» 472.00
1942: 3 à » 4.00	» 12.00
	» 600.00
Renter 1941:	
i Oslo Sparebank	kr. 41.37
i Creditbanken av «Livsvarige Medlemmers Fond»	» 163.21
i Creditbanken, «Den gamle Mester»	» 5.16
i Kreditkassen, Sophus Aars' gave	» 31.82
4½% (3.6%) r. Stat 1931 kr. 2 000.00	» 72.00
	» 313.56
Utgift:	
Gårdsskatt Toftcholmen 1941/42	kr. 4.31
Trykning og ekspedisjon av årsberetning 1938/40	» 578.50
Avertissementer, mangfoldiggjørelse, porto, rekvisita og øvrige kontorutgifter	» 182.11
	kr. 764.92
Kontingent til Landsforeningen:	
a. Av 7 livsvarige medlemmer à kr. 1.00	kr. 7.00
b. Av 123 årsbetalende medlemmer à kr. 0.75 ..	» 92.25
	» 99.25
Innsatt på bok for Livsvarige Medlemmers Fond	» 535.21
	kr. 1 399.38
Balanse	» 3 714.93
	kr. 5 114.31
	kr. 5 114.31

1942.

Jan. 1. Beholdning:	
Innestående i Oslo Sparebank	kr. 2 099.15
—»— i Kreditkassen (Sophus Aars' gave)	» 1 305.48
—»— i Creditbanken («Den gamle Mester»)	» 263.47
Kontant	» 46.83
	kr. 3 714.93
Livsvarige Medlemmers Fond utgjør pr. 31/12 1941	kr. 8 718.86
hvorav inntår i Den norske Creditbank på 6 mdrs. ops. nr. 70 051	kr. 6 831.50
og beror i Norsk 4½% (3.6%) Stat 1931 S. I pål. kr. 2 000.00, innkjøpt for	» 1 887.36
	kr. 8 718.86

Revidert og i orden.

Oslo, den 27. mai 1942.
JENS PRINTZ,
revisor.

Oslo, den 31. mars 1942.
ANTON HEYERDAHL,
kasserer

AGDER NATURFREDNINGSFORENING

ÅRSBERETNING FOR 1940 OG 1941.

Foreningen har i de forløpne år så vidt gjørlig søkt å arbeide videre etter det i lovenes § 1 opptrukne spor:

«Foreningens formål er å vekke og vedlikeholde interessen for landets natur, dets plante- og dyreliv med sikte på å bevare og utvikle dette.

Foranstaltninger til utvidet freding av plante- og dyreliv, spesielt fuglelivet langs kysten inngår som et fast ledd i foreningens arbeid.»

Ut fra dette grunnlag har en fortsatt med propaganda for å verne om, frede og redde hva der spesielt i Agderfylkene måtte være igjen av plante- og dyreliv i skjærgård, skog og hei.

Ved sirkulærer, notiser og artikler i dagspressen samt utdeling av hefter om spesielle emner, korrespondanse med sentralmyndigheter etc. har en søkt å fremme foreningens formål.

Særlig skal fremheves:

1) Henvendelse av 10. september 1940 til de tyske myndigheter om gjeldende norske fredingsbestemmelser for sjøfugl, siktende til å få disse bekjentgjort for vernemaktens mannskaper til nøye etterlevelse.

I dette spørsmål ble en møtt med forståelse og velvilje fra vedkommende ledelses side. Høsten 1940 hadde ender og erfugl en «fredsperiode» som de kanskje ikke har opplevet på lenge. Også utenom «istiden» kunne en se dem tillitsfullt svømme omkring i viker og sund, ja helt inne mellom bryggene i havnestedene henover kysten.

2) Arbeid med fredingen av et ca. 400 år gammelt furutre på Monsøya i Ny Hellesund, en sak som nå må ansees brakt i havn.

3) Utdeling av hefter om opprettelse av reservater — avgrensede områder der jakt av enhver art er forbudt — samt redegjørelse for hva man i andre land har fått utført på dette område.

4) Sirkulæret av mai 1941, offentliggjort i en rekke av Agderfylkenes dagblad og tilstillet foreningens medlemmer, tollsteder og -stasjoner samt andre offentlige kontorer til oppslag.

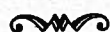
Sirkulæret er enn videre tilstillet skoler og kjente enkeltmenn, tilsammen i et antall av over 250 med oppfordring til naturvenner om personlig å gå inn for hevdelse av gjeldende fredingsbestemmelser og størst mulig humanisering av jakt og fangst i sin alminnelighet.

Ikke minst har en satt sitt håp til lærere og lærerinner ved skoler og høyere læreanstalter. Neppe noen samfunnsstilling gir sine utøvere de sjanser disse har for å kunne påvirke ungdommen i etisk-human retning og vekke samfølelse med alt som lever.

For øvrig tilføyes at årene 1940 og 1941 ikke har vært gunstige for nye tiltak på naturvernets område. Imidlertid er det vårt håp at det trass i tidenes ugunst skal lykkes å holde motet oppe med forventning om at det snart må opprinne lysere dager for ideelt og positivt byggende arbeid.

I 1940 kom det inn til styret 29 skrivelser m. v. og det gikk ut 30. I 1941 var tallene henholdsvis 14 og 16.

Antallet av medlemmer var ved utgangen av året 1940 70, og ved utgangen av 1941 65. Utmeldt 8 og innmeldt 3.

ÅRSMØTE

Årsmøte ble holdt 21. februar under ledelse av formannen tolldistriktssjef G. von der Lippe. Årsberetning og regnskap ble godkjent. Under posten *program for det nye år* ble det framhevet nødvendigheten av at lærerne går aktivt inn for dyrevernet, og spesielt framhevet en faren ved den ikke minst av skoleungdom drevne eggplukking ute på holmene. Dessuten besluttet en å opprette et klisjéfond for å kunne utstyre sirkulærer med illustrasjoner.

VALG

Styre, redaksjons- og agitasjonskomitéer gjenvalgtes. Disse består av:

Formann: Tolldistriktssjef G. von der Lippe. Varaformann: Direktør A. Andersen. Sekretær og kasserer: Tollkontorist A. Arnesen. Suppleanter: Oberstløytnant E. Keim, skipsreder Herlof Andersen, kontorsjef A. J. K. Arntsen. Redaksjonsutvalg: Skipsreder Ferdinand Langfeldt, læge F. Valeur, oberstløytnant E. Keim. Agitasjonsutvalg: Skipsreder Herlof Andersen, skipshandler C. Axelsen, tolloppsynsmann J. Tønnesen. Revisorer: Våpenhandler P. J. Pedersen, kasserer T. Evenen.

C. Axelsen.

RESERVAT PÅ STREKNINGEN FLEKKERØY—TÅNES

I arbeidet med å få avsatt større områder som nasjonalparker står vi sørgelig langt tilbake. Ikke minst gjelder dette Sørlandet. Bortsett fra de i de senere år utvidede havnedistrikter omkring byene, der iallfall jakt med skytevåpen er forbudt, vites ennå ikke avgrenset større områder, der naturen kan få lov å utvikle seg i fred.

Spredte forslag i den retning har i hvert fall ikke til dato ført fram.

For å ta et lokalt eksempel: Hva ville det ikke kunne føre til om strekningen Flekkerøy—Tånes kunne bli reservat?

Likeså kunne en nevne andre egenartede strekninger henover kysten.

Det har vært framhevet at jakt etter sjøfugl representerer en ikke uviktig biinntekt for heimefiskerne. Særlig gjelder dette alkejakten. Hertil kan innvendes at iallfall denne for en vesentlig del foregår utaskjærs — og at en freding av angjeldende område bare er tenkt å strekke seg fra losgrensen en linje mellom de ytterste skjær og innover.

Saken har også hatt andre sider og må — før det kan bli tanke om å fremsette konkrete forslag — ha opparbeidet seg en overveiende tilslutning blant vedkommende interesserte næringsorganisasjoner, herredsstyre, fylkesadministrasjon.

Det er kanskje langt til målet, men skal det nåes, må tanken settes fram og føres videre.

OPPROP

I alle selvstendige kulturland verden rundt arbeides det fra så vel offentlig som privat hold for å verne om, redde og

frede hvad det ennå måtte være igjen av den opprinnelige natur. Det søkes opprettet naturområder der mennesker, dyr og planter kan finne hverandre i forståelse og vennskap — reservater der mennesker ikke hersker ved makt, men ferdes i *samfølelse med alt liv*. Og ikke det alene; det arbeides for å få løst saken i menneskenes sinn, slik at en, hvor en enn ferdes — så langt gjørlig — opptrer *humant* mot alt som lever.

De fleste er glad i naturen, og det er opplyste menneskers plikt å verne om dens flora og fauna — dens plante- og dyreliv. Det er gitt «skapningens herrer» — ikke til ødeleggelse, men til rasjonell utnyttelse, til vinning for land og folk, økonomisk som kulturelt og til helsebot for mennesker.

Det hevner seg å trekke for store vekslere på livet i skog og mark — i li og hei og ute mellom holmene — bare til kortvarig glede for sport og trangsynte økonomiske interesser. Det er slett økonomi og dårlig sport å vedbli med å ødelegge det lille som mange steds ennå er tilbake. Tenk bare på en skjærgård plyndret for alt sitt liv. En parodi, et stivnet bilde på opprinneligheten.

Også *Sørlandets skjærgård* vil igjen kunne bli hva den var for et par menneskealdre siden, dersom vi i flokk og følge ville gå inn for nærværende foreningsprogram, som i følge lovenes § 1 lyder så:

«Foreningens formål er å vekke og vedlikeholde interessen for landets natur, dets plante- og dyreliv med sikte på å bevare og utvikle dette.

Foranstaltninger til utvidet fredning av plante- og dyreliv, ikke minst fuglelivet langs kysten, inngår som det faste ledd i foreningens arbeid.»

Trass i tidenes ugunst våger vi derfor påny å appellere til almenheten om manntjevnt å slutte opp om arbeidet og tegne seg som medlemmer av Agder Naturfredning.

Innmeldelse kan skje ved henvendelse til foreningens kontor, adresse Tøllkamret, Kristiansand, eller til et av medlemmene i styre og særutvalg.

* * *

Sommeren er i anmarsj.

Ungdom og eldre søker helsebot i skog og mark — i li og hei og ute mellom holmer og skjær.

Det ligger da nær å minne alle naturvenner om deres plikt til personlig å gå inn for arbeidet med å verne om hva det ennå er igjen av vilt på land og sjø.

Ikke minst vil vi legge et godt ord inn for *skjærgårdens pryd*, våre sjøfugl — og retter da en særlig appell til *skoleungdommen*.

Far varlig fram i skog og hei og ute mellom holmene.

Spar land- og sjøfugl, deres reder og egg. Respekter de gjeldende i almanakken refererte fredingsbestemmelser.

Til byenes ungdom vil vi særlig fremheve:

Vær vår om vegetasjonen. Det er lett å bryte ned, men vanskelig å bygge opp.

Følg Henrik Wergelands eksempel ved å verne om såfrø og spede planter.

Det står til menneskene selv å sørge for at det fremadskridende «motordrevne» friluftsliv — til lands og til vanns — blir ledet inn i fornuftige baner, slik at en i størst mulig utstrekning fortvarende kan beholde noe av naturen i dens opprinnelighet og charme.

Kristiansand S., i mai 1941.

AGDER NATURFREDNINGSFORENING

REGNSKAP FOR 1940

Inntekter:	Utgifter:
Kassabeholdning fra forrige år kr. 108.09	Kontingent til Landsforeningen kr. 70.00
Kontingent for 1940 » 216.00	Porto » 39.50
	Inkassoprovisjon » 30.54
	Avertissementer » 26.40
	Fotoartikler » 11.08
	Kassabeholdning » 146.57
kr. 324.09	kr. 324.09

Kristiansand S., den 31. desember 1940.
4. februar 1941.

GERH. VON DER LIPPE
(sign.).

Revidert:
P. J. PEDERSEN T. EVENSEN
(sign.) (sign.)

ARNE ARNESEN
(sign.).

AGDER NATURFREDNINGSFORENING

REGNSKAP FOR 1941

Inntekter:	Utgifter:
Kassabeholdning fra forrige år kr. 146.57	Kontingent til Landsforbundet kr. 65.00
Kontingent » 174.00	Porto » 41.90
	Trykksaker » 31.50
	Inkassoprovisjon » 27.48
	Avertissementer » 23.63
	Kassabeholdning » 131.06
kr. 320.57	kr. 320.57

Kristiansand S., den 31. desember 1941.
5. februar 1942.

GERH. VON DER LIPPE, p. t. formann.
(sign.).

Revidert:
T. EVENSEN P. J. PEDERSEN
(sign.) (sign.)

ARNE ARNESEN, p. t. kasserer.
(sign.).

ROGALAND NATURFREDNINGSFORENING

ÅRSBERETNING FOR 1940.

13. arbeidsår.

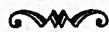
OPPLYSINGSARBEIDET

Fra Landsforbundet mottok vår forening 100 særtrykk av et foredrag av oberstløytnant K. G. Gleditsch: «Naturfredning». Disse særtrykk var beregnet som propaganda for vår sak. En del hefter er alt utdelt, og noen medlemmer har meldt seg.

Formannen skrev i beretningsåret et par artikler i dagspressen. (Således i «Aftenposten» om det internasjonale arbeid for å verne flyttfuglene). Noen filmforedrag handlet også om naturfredning.

Siste høst var det dem som trodde at fylkestingets fredingsvedtak var satt ut av kraft. For å komme denne villfarelse til livs utsendtes et opprop til samtlige aviser i fylket. Likeledes ble det sendt en artikkel på tysk til «Deutsche Zeitung in Norwegen» om fuglelivet i Rogaland, samt et utdrag av fredingsvedtakene for fylket.

På oppfordring oversatte formannen siste vår et utdrag av jaktloven som gjennom fylkesmannen ble oversendt de tyske myndigheter. — Senere fant styret det påkrevd også direkte å henvende seg til den tyske overkommando, og det innløp svar om at samtlige tropper i fylket på ny hadde fått innskjerpet fylkestingets vedtak.

FREDINGSFELT PÅ JÆREN

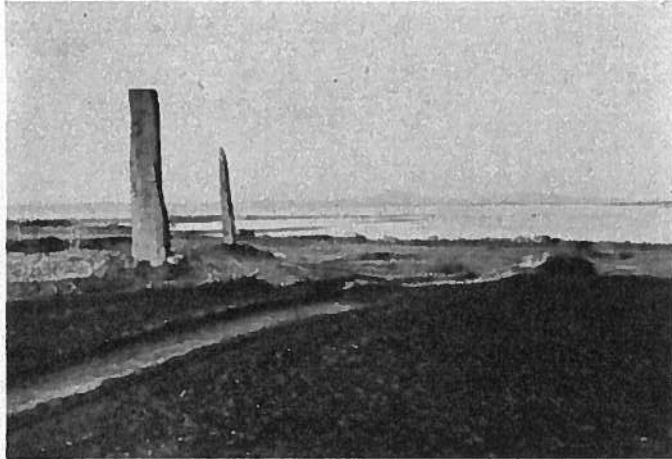
Som det fremgår av årsberetningen for 1938 fant det daværende styre et område

sydøst for Nesegårdene ved Orrevatnet, som ville ha egnet seg utmerket som fredingsfelt. Den nåværende formann forhandlet med eierne, men dessverre viste det seg at feltet ikke var til salgs — da gården skulle deles og hele denne utmarken var godt dyrkingsland. — På en gård lenger syd er det kanskje mulighet for å få ervervet et stykke utmark, men det er neppe et slikt område som foreningen ønsker å bevare. Det er ellers foretatt flere turer på jakt etter et felt, men med negativt resultat. Styret vil inntrengende anmode alle medlemmer og andre interesserte, om å melde av dersom noen kommer over et stykke jær-natur som kan bli et høvelig fredingsfelt på Flat-Jæren. (Men vår forening bør vel i alle tilfelle også undersøke hvorledes forholdene ligger an lenger inne — på Høg-Jæren — for at vi ikke risikerer å komme for sent der — om planene på Flat-Jæren ikke lar seg realisere).

FUGLE-FREDING

Alle oppsitterne på Bøgårdene har vært så interesserte at de nå har underskrevet et vedtak om å få fredet alt fugleliv på *Børaunen* og de tilgrensende marker og strender. Fredingen skal foretas etter naturfredningsloven i likhet med hva det er gjort på Rott og Kvitsøyene — foreløpig for 10 år. Derved blir all jakt, fangst og eggsanking forbudt innen området. — *Børaunen* blir på den måten et fristed for

*Fra Børaunen.
(Foto A. Bernhoft-Osa.)*

mange flyttfugler — som særlig under høsttrekket stanser der. En del overvintrende svømmefugler holder seg også på Børaunen. (Nå for tiden er det ikke mange fuglearter som ruger der oppe, men hver vår ser en store flokker av den vakre ringgås, og det bør undersøkes om en ikke kan få høve til å anlegge en del ganger hvor fuglene kan finne rugesteder).

Også eierne av *Madlaforen* har underkrevet et lignende dokument som for Børaunens vedkommende, og forhåpentlig kan vedtaket bli godkjent av myndighetene selv om Madlamoen grenser til området.

Smukkevatnet ved Hognestad har som kjent et meget rikt fugleliv, og rikere kan det bli. Etter opptak av vårt medlem Hallvar Hognestad har vi forsøkt å få fuglelivet fredet også der. Alle eierne har erklært seg villige til å gå med på dette på samme vilkår som for Børaunens og Madlaforens vedkommende.

Videre har formannen forhandlet med eieren av en fugleholme i *Søylandsvatnet*. Men vedkommende grunneier finner at han for tida ikke kan gå med på fredning, da

innsamlingen av måkeegg har en viss verdi for ham. Han holder selv oppsyn med holmen og er for så vidt interessert i at fuglene ikke blir fordrevet. (Men skulle det senere hen vise seg påkrevd med fredning etter naturfredningsloven, så vil han henvende seg til vår forening om bistand. Styret har skrevet til ham og bedt ham sørge for at noen par av de fredede toppdykkere som ruger i sivet ved holmen får være i fred med sine reder).

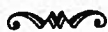
På henvendelse til Fyrdirektøren har fyrmester *Jørgensen* på Kvitøy fått tillatelse til å hjelpe til med oppsynet på Kvitøyene. Fyrmesteren har innrapportert, at det ser ut til at fredingen blir overholdt der ute. Vår forening skylder både hr. Jørgensen og fyrmesteren på Flatholmen og Feistein stor takk fordi de således frivillig understøtter vårt arbeid.

Styret har fått trykt en del kortfattede plakater til oppslag ute på Kvitøy og Rott samt i Tananger.

Som tidligere meddelt tok formannen i sin tid opp arbeidet for fredning av det interessante *Slevdalsvatn* på Lista, men under de nåværende forhold ble arbeidet

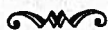
foreløpig stilt i bero. Nå har styret vedtatt å oversende saken til foreningen i Vest-Agder — under hvem den jo sorterer — til videre behandling.

Som en påskjønnelse for arbeidet med å verne om sjøfuglene her vest har vi fra Norges Dyrebeskyttelses Forbund mottatt Carl Schøyens vakre bok «Fuglefjell» med en dedikasjon.

RUGEKASSER FOR SMÅFUGLENE

På anmodning av gartner T. Bryne og ingeniør Lars Oftedal ble det gjort forsøk på å finne noen som kunne fremstille rugekasser for salg. Men hverken Rogaland Industrikontor eller Husfliden i Oslo kan for tiden skaffe kasser.

ULOVLIG SVANEJAKT

En avisnotis fortalte at en mann oppe i Bjerkreim hadde skutt svaner. På henvendelse til lensmannen der oppe får styret opplyst at politiet satte etterforskning i gang, og vedkommende «jeger» fikk en mulkt på kr. 25.00 som han vedtok.

FORTIDSMINNENE

I 1939 ble det som tidligere omtalt sendt inn en søknad til Landsforbundet om å utvirke at det interessante forhistoriske gårdsanlegg «Lyngaland» på Seland i Time måtte bli fredet etter naturfredingsloven. Selve gårdsanlegget tilhører Stavanger Museum, men eieren av gården Seland, hr. Ådne Seland, ville gjerne ha fredet et større område rundt «Lyngaland» — slik at også selve omgivelsene kunne beholde sitt nåværende utseende. Derved skulle en tro at naturfredingsloven måtte kunne komme til anvendelse. Imidlertid er det innløpet svar fra Landsforeningen om at en etter nærmere overveielse og konferanse med dr. Grieg ved Oldsaksamlingen i Oslo, er kommet til det resultat, at dette tilfellet ligger utenfor Landsforeningens virkefelt, der freding kan skje gjennom tinglesing.

Sammen med magister Egenæs Lund har sekretæren og formannen oppsøkt eieren av «Tinghaug» i Klepp og anmodet om at området rundt de fredede fortidsminner ikke måtte bli oppdyrket. Men at hele feltet må bli liggende slik som det er i dag. Eieren viste seg meget forståelses-

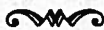
*Fra Børaunen.
(Foto A. Bernbojt-Osa.)*

full og interessert. Man drøftet også et eventuelt kjøp — dog under forutsetning av at det nødvendige beløp blir skaffet til veie utenom de midler som vår forening disponerer over nå for tida.

Ellers har styret samarbeidd med Stavanger Museum for å verne om fortidsminnene, derved at innløpne meddelelser om fortidsminner som var i fare ble omgående innberettet til museumsdirektøren.

Det er kommet klage over at fredingsmerket ved ruggesteinen på Åmot i Sogndal er anbrakt oppe på selve den fredede stein. Klagen, som ledsages av et foto, er behandlet av styret som vedtok ved leilighet å se på saken og få merket anbrakt på en mindre dominerende måte.

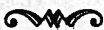
Fra hr. Åmund Grønvik, Fister, har styret med takk mottatt tilbud om at han vil sende inn melding om slike ting som etter hans mening bør fredes ved lov.

ORGANISASJONSSPØRSMÅL

Fra hr. Ole Isaksen er innløpet flere skrivelser, som er behandlet av styret. I et lengere motivert innlegg foreslår Isaksen at vår forening melder seg ut av Landsforbundet. Styret har enstemmig funnet at det etter styrets syn ikke foreligger noen som helst grunn til et slikt skritt.

Styret har også drøftet tanken om å utgi et eget tidsskrift om naturfreding, men finner at på grunn av de økonomiske forhold bør dette foreløpig utstå.

ÅRSMØTE

Foreningens årsmøte ble holdt på Stavanger Museum den 29. mars. På møtet

drøftet en bl. a. en rundskrivelse fra Norsk Dyrebeskyttelsesforbund i anledning krav om øyeblikkelig forbud mot bruk av sjøfugl til revemat. Det ble enstemmig vedtatt å sende en henvendelse til myndighetene om at et slikt forbud er meget påkrevd i år.

Videre ble det vedtatt å søke samarbeid med Stavanger Museum og Foreningen til fortidsminners bevarelse for å løse ymse spørsmål vedrørende fortidsminner. Arbeidet med dette ligger jo noe utenfor en naturfredingsforenings virkefelt, men her på våre kanter spiller fortidsminnene en så pass fremtredende rolle i landskapet, at det er på sin plass når vår forening også yter sitt bidrag til bevarelse av disse verdifulle kulturminner.

Styret fikk i oppdrag å arbeide videre med å finne et høvelig felt til fredlysing på Flat-Jæren. Foreningens fond til dette formål er kommet opp i kr. 4 635.00, og det ble dessuten besluttet å overføre kr. 300.00 av kassabeholdningen for 1940 til fondet.

Vi vil også her få takke for den gave på kr. 100.00 som vi mottok fra Klosters Legat, og for et lignende beløp fra Stavanger Sparekasse.

Årsmøtet drøftet også hvorledes en skal få skoleelever og ungdommen mer interessert i den levende natur og arbeidet med å bevare den. Styret vil i året som kommer også arbeide med dette spørsmål.

Ved valget ble styret og de ymse utvalg enstemmig gjenvalgt. Regnskapet ble også enstemmig godkjent. — Av foreningens medlemmer er det 345 som har betalt siste års kontingent, men dessverre er det mange som står til rest med årspengene.

ROGALAND NATURFREDNINGSFORENING

REGNSKAP FOR 1940

Inntekter:	Utgifter:
Beholdning pr. 1. januar 1940 kr. 472.91	Leie av lokale til årsmøte kr. 40.00
Kontingenter:	Bidrag til årsmøte » 4.14
337 medl. à kr. 2.00 kr. 674.00	Utlagt ved formannen » 40.18
3 nye medl. for 1941 à	Annonser » 34.00
kr. 2.00 » 6.00	Inkassasjon » 69.30
1 restanse » 2.00	Reiseutgifter ved inkasso på Sandnes. » 3.50
5 foreninger à kr. 5.00. » 25.00	Trykningsutgifter » 40.96
	Maskinskriving » 6.00
Bidrag » 2.00	Bidrag til Naturfondet » 400.00
Bankrenter » 4.18	Kassabeholdning » 548.01
kr. 1 186.09	kr. 1 186.09

Stavanger, 15. mars 1941.

A. BERNHOFT-OSA,
formann.

H. GUNDERSEN, ERIK LUNDE,
revisorer.

ERLING TORGERSEN,
kasserer.

ROGALAND NATURFREDNINGSFOND

TIL INNKJØP AV FREDINGSFELT

REGNSKAP FOR 1940

Inntekter:	Utgifter:
Beholdning pr. 1. januar 1940 kr. 3 922.55	Beholdning pr. 31. desember 1940 .. kr. 4 635.05
Tilført fondet ifølge årsmøtebeslutning » 400.00	
Bankrenter for 1940 » 112.50	
Gaver » 200.00	
kr. 4 635.05	kr. 4 635.05

Stavanger, 15. mars 1941.

A. BERNHOFT-OSA,
formann.

H. GUNDERSEN, ERIK LUNDE,
revisorer.

ERLING TORGERSEN,
kasserer.

ÅRSBERETNING FOR 1941.

14. arbeidsår.

På grunn av ekstraordinære forhold har foreningens virkefelt i 1941 nødvendigvis vært av noe mindre omfang enn tidligere år. Hovedsakelig er det fredingen av fuglelivet styret har tatt seg av.

FORTIDSMINNENE

Hva fortidsminnene angår, så er det i år ikke kommet noen klager til vår forening om ødeleggelser. — Fra departementet har vi mottatt 10 nye fredingsmerker som skal settes opp der det finnes særlig påkrevd. Således ved en gravhaug oppe i Randaberg, hvor det i sin tid ble tatt stein til vegarbeid. Her ble det den gang anbrakt et malt skilt med norsk og tysk tekst. Styret skal undersøke muligheten av å få restaurert et gravkammer på Sør-Hidle.

OPPLYSINGSARBEIDET

På siste årsmøte ble det vedtatt at vår forening burde se å komme mer i kontakt med barn og ungdom. Dette spørsmål har vært behandlet av styret. Og som en begynnelse ble det vedtatt å utgi et lite hefte om vern av naturen. Den økonomiske side av saken syntes å stille seg hindrende i vegen for å få realisert denne gamle plan. Men så var vi så heldige at vårt medlem journalist Harald Øglænd tilbød seg å

samle annonser til et slikt hefte. Dette gikk utmerket. De forretningsdrivende viste seg meget imøtekommende. Det ble så innhentet tilbud på trykning. Heftet, som skal trykkes av Dagbladet «Rogaland», vil foreligge ferdig ut på vårparten. En vakker omslagstegeting som er levert av journalist Harald Øglænd, vil bli trykt i farger. Opplaget er beregnet til 10 000 eksemplarer.

Videre har styret vedtatt å lage til en liten vindusutstilling til reklame for vår sak. I den anledning har Landsforbundet for Naturfredning utlånt noen vakre fotografier. Vaktmester Aksdal har velvillig forarbeidet noen modeller av moderne rugekasser for småfugl, og formannen har stillet noen av sine fuglefotografier til disposisjon for utstillingen.

Gjennom dagspressen i fylket er det ved flere høve blitt minnet om fredingsvedtektene for Rogaland.

VERN AV FUGLELIVET

Noen nye fredingsfelter når det gjelder fuglelivet, er ikke kommet til i dette beretningsår. For å få fredingen respektert av alle, har styret sett seg nødt til å få malt noen skilter som skal settes opp f. eks. ved Børaunen, Smukkevatnet osv. samt ved et par lattermåkekolonier. Teksten på disse oppslag blir at all jakt og egganking er strengt forbudt. — Det er ikke giltt med slike oppslag ute i den frie natur,

men det er dessverre nødvendig å ta dette skritt inntil alle blir kjent med fredingen.

Et forslag om at det må bli slått opp plakater om fuglefredingen også på tysk, er sendt Landsforbundet. Herfra er saken sendt til Landbruksdepartementet.

Siste høst ble den nye forordning om høstjakten misforstått slik at det ble gitt jakttillatelse på ender og vadefugl også her i Rogaland. Styret tok øyeblikkelig saken opp. Og fra Landbruksdepartementets viltstyre mottok vi det svar, at særbestemmelsene for Rogaland fylke selvfølgelig stod ved makt. Dette ble straks kunngjort i alle fylkets aviser, men dessverre kostet denne misforståelse mange fugler livet. En «jeger» roste seg således av at han i et eneste skudd hadde knallet 11 — elleve — ender av en halvtam flokk! Vi tillater oss å henstille til fylkestinget om at fredingsvedtaket må bli fornyet for de kommende tre år. Det utløp som kjent 31. desember 1941. Blir dette ikke gjort i disse tider, så kan det bety katastrofal ødeleggelse av vår fuglebestand, som nå er begynt å øke bra.

Hva angår *vakthold* ved noen av de beste rugeplasser i rugetida, så viser det seg at dette vanskelig lar seg gjennomføre på grunn av forholdene. Dertil kommer, at skal et slikt vakthold bli til virkelig nytte, så vil det ta for meget av våre beskjedne midler. Men spørsmålet vil bli tatt opp igjen senere.

FREDINGSFELT PÅ JÆREN

Heller ikke dette år har det lyktes å finne noe høvelig felt på Flat-Jæren. Styret har dog sett på et tjern og en myr ved

Hognestad. Forhandlinger med grunneierne pågår. — Ellers er det å håpe at den nye naturfredingslov, som er under utarbeidelse, kan føre til at vi endelig får et vakkert fredingsfelt på Flat-Jæren.

RUGEKASSER FOR SMÅFUGLENE

Som nevnt i forrige årsberetning forsøkte styret å få tak i moderne rugekasser av uthulte trestammer. Disse var det tanken å få i handelen. Vi har undersøkt mange steder, men det later til at slike kasser ikke er å oppdrive her heime for tida. Vår kasserer kom i forbindelse med en mann som var interessert i å framstille slike rugekasser fabrikkmessig, men han mangler det nødvendige spesialverktøy. Saken bør imidlertid kunne løses. Svenskene leverer utmerkede rugekasser av trestammer til en pris av ca. kr. 2.00 pr. stykke. Styret vil nå sette seg i forbindelse med en fabrikk som kan levere det nødvendige spesialverktøy til fabrikkasjon av kasser, for derved å se om vi ikke kan bli selvhjulpne her i distriktet.

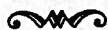
ORGANISASJONSSPØRSMÅL

Fra Landsforbundet kom et utkast til ny naturfredingslov for Norge. Det var utarbeidet alt i 1938 av oberstløytnant K. G. Gleditsch. Styret fant enstemmig å kunne slutte seg til forslaget, idet en dog regner med å få det endelige utkast til gjennomsyn.

Videre bad Landsforbundet om en uttalelse i anledning et fra tysk side frem satt forslag om å overføre naturfredings-

arbeidet til Landbruksdepartementet. Som bilag fulgte også en uttalelse av oberstløytnant Gleditsch som mente at naturfredning var et kulturelt spørsmål og derfor ikke sorterer under et landbruksdepartement. Han frarådet derfor at naturfredningsarbeidet blir overført til dette departement.

Styret i Rogaland Naturfredningsforening er også av den mening og uttalte seg derfor i samme retning.

FORENINGENS ØKONOMI

Som det fremgår av regnskapet er det 335 medlemmer og 5 foreninger som har betalt sin kontingent for 1941. Dessverre er det enda en del som ikke har ordnet med resterende kontingent. Noe som jo ikke skulle falle så vanskelig når det ikke er mer enn 2 kroner året.

Av bidrag til sitt arbeid har foreningen mottatt 100 kr. fra fabrikkier Jonas Øglænd, Sandnes, og fra «Klosters Legat» 100 kr. Dessuten har Stavanger kommune gitt 500 kr. av kinematografenes overskudd. Styret nytter også høvet til her å takke for disse bidrag. De to sistnevnte

beløp kommer først med i neste års regnskap. Styret søkte dessuten en lang rekke banker om bidrag, men som det ser ut til uten resultat.

ÅRSMØTE

Årsmøte for 1941 ble holdt på Stavanger Museums kontor den 8. mai 1942. Her ble både årsberetning og regnskap godkjent og hele styret gjenvalgt enstemmig. Formann: A. Bernhoft-Osa, viceformann: Chr. Krogh, sekretær: Halfdan Lund, kasserer: Erling Torgersen, styremedlem: Ludvig Lode. Som nytt medlem av redaksjonsutvalget ble valgt skolebestyrer P. Molaug. — Av regnskapet framgikk at Naturfredningsfondet nå er kommet opp i 5 086 kr. På møtet ble behandlet ymse spørsmål vedrørende arbeidet i det kommende år. Blant annet ble det diskutert hvorledes heftet «Vern om naturen» best kan bli brukt i undervisningen. En håper at et par av naturfagtimene må kunne nyttes til å behandle naturfredingssaken, og at heftet kan gi stoff til stiloppgaver. Videre ble det vedtatt å forsøke med å få laget noen gode prospektkort både fra dyrelivet og naturfredningsarbeidet.

ROGALAND NATURFREDNINGSFORENING

REGNSKAPSSAMMENDRAG FOR 1941

14. arbeidsår.

Inntekter:

Beholdning pr. 1. januar 1941	kr. 548.01
Kontingenter:	
335 medlemmer à kr. 2.00	» 670.00
5 foreninger à kr. 5.00	» 25.00
1 livsvarig medlem à kr. 30.00 ...	» 30.00

Utgifter:

Overført Rogalands Naturfredningsfond iflg. årsmøtebeslutning	kr. 300.00
Kontingent til Landsforbundet for 345 medl. for 1941 à kr. 0.50	» 172.50
Inkassoprovisjon	» 72.80
Tilført Rogalands Naturfredningsfond for 1 livsvarig medlem	» 30.00
Annonser	» 45.60
Stavanger Muscum	» 390.00
Utgifter ved formannen ifølge bilag ..	» 37.60
Maskinskriving	» 7.70
Trykksaker	» 27.00
J. L. Nerlien, Oslo	» 8.25
Portoutgifter	» 1.20
Den norske Husflid, Oslo	» 4.28
Utlagt ved formannen	» 50.00
Kassabeholdning	» 128.08

kr. 1 275.01

kr. 1 275.01

A. BERNHOFT-OSA,
formann.

I orden. Stavanger 7. mai 1942.

H. GUNDERSEN, ERIK LUNDE,
revisorer.

ERLING TORGENSEN,
kasserer.

ROGALAND NATURFREDNINGSFORENING

REGNSKAP FOR 1941

Inntekter:

Beholdning pr. 1. januar 1941	kr. 4 635.05
Overført ifølge årsmøtebevilgning ..	» 300.00
1 livsvarig medlem	» 30.00
Renter pr. 1941	» 121.58

kr. 5 086.63

Utgifter:

Beholdning pr. 31. desember 1941 ...	kr. 5 086.63
--------------------------------------	--------------

kr. 5 086.63

A. BERNHOFT-OSA,
formann.

I orden. Stavanger 7. mai 1942.

H. GUNDERSEN, EINAR LUNDE,
revisorer.

ERLING TORGENSEN,
kasserer.

VESTLANDSKE KRETSTFORENING FOR NATURFREDNING I NORGE

ÅRSBERETNING FOR 1940 OG 1941.

Styret har bestått av konservator Sigurd Johnsen (formann), professor dr. Oscar Hagem (varaformann), professor dr. Aug. Brinkmann, forsøksleder Anton Smitt (kasserer) og godseier G. F. Heiberg, Amle. Professor Brinkmann avgikk ved døden i desember 1940, og siden har første varammann, dr. phil. K. Fægri, fungert som styremedlem.

Professor Brinkmann hadde vært medlem av foreningen siden den ble stiftet i 1918, var medlem av foreningens råd fra 1929 og stod som dens formann i årene 1935—1938. I hans formannstid falt omorganisasjonen av Landsforbundet, og Brinkmann nedla et meget stort arbeid på å bringe denne viktige men vanskelige sak i havn. I over en menneskealder innehadde Brinkmann stillingen som professor i zoologi ved Bergens Museum og viste alltid en sterk interesse for å bevare dyre-

livet i vårt land. Både i skrift og tale var han en våken og uredde talsmann for naturfredingssynet. Særlig skal minnes hans arbeid for å bringe vår jaktlovgivning inn på et biologisk grunnlag og hans forsvar av rovdyras eksistensberettigelse i naturens husholdning.

Foreningen har i 1941—42 måttet innskrenke sin virksomhet på grunn av de rådende vanskelige forhold, som særlig gjør seg gjeldende i kystdistriktene. Spørsmålet om å skaffe fristeder for sjøfuglene, som har opptatt foreningen i en rekke av år, har måttet utsettes til løsning i fredeligere tider. Fredingen av dyrelivet i et større område av de fjellstrekninger som eies av Bergens kommune ble sist behandlet av styret i februar 1940 og er blitt vedtatt av kommunen, men departementets approbasjon foreligger ikke innen beretningsårets utgang.

Vestlandske Kretsforening for Naturfredning i Norge. Regnskapsekstrakt for året 1940.

Beholdning:		Inntekter:	
Innestående i:			
Bergens Privatbank, bok nr. 114 108		kr. 519.44	
» — » » 140 682		» 700.34	
» Kreditbank, l.nr. 23 429		» 256.96	
Kontant i kasse		» 9.82	
		kr. 1 486.50	
Innkomet medlemskontingent:			
A. Restanser		kr. 22.00	
B. Innkomet i regnskapsåret		» 148.00	
C. Innkomet for etterfølgende år		» 2.00	
		» 172.00	
Bankrenter		» 28.13	
		Sum kr. 1 686.63	

Utgifter:

Provisjon, porto m. m.	kr. 14.80
Kontingent til Landsforeningen	» 69.34
Beholdning:	
Innestående i:	
Bergens Privatbank, bok nr. 114 108	kr. 531.75
» — » » 140 682	» 806.16
» Kreditbank, l.nr. 23 429	» 256.96
	» 1 594.87
Kontant i kasse	» 7.62
	Sum kr. 1 686.63

Revidert den 17. mars 1941.
BERGLIOT ANDERSEN,
revisor.

Bergen den 31. desember 1940 — 13. mars 1941.
ANTON SMITT,
kasserer.

Vestlandske Kretsforening for Naturfredning i Norge.
Regnskapsekstrakt for året 1941.

Inntekter:

Beholdning:	
Innestående i:	
Bergens Privatbank, bok nr. 114 108	kr. 531.75
» — » » 140 682	» 806.16
» Kreditbank, l.nr. 23 429	» 256.96
Kontant i kasse	» 7.62
	kr. 1 602.49
Innkomet medlemskontingent:	
A. Restanser	kr. 10.00
B. Innkomet i regnskapsåret	» 140.00
	» 150.00
Bankrenter	» 26.37
	Sum kr. 1 778.86

Utgifter:

Provisjon og porto	kr. 23.85
Kontingent til Landsforeningen	» 62.67
Beholdning:	
Innestående i:	
Bergens Privatbank, bok nr. 114 108	kr. 542.37
» — » » 140 682	» 821.91
» Kreditbank, l.nr. 23 429	» 256.96
	» 1 621.24
Kontant i kasse	» 71.10
	Sum kr. 1 778.86

Revidert den 17. februar 1942.
BERGLIOT ANDERSEN,
revisor.

Bergen 31. desember 1941 — 31. januar 1942.
ANTON SMITT,
kasserer.

TRØNDELAG NATURFREDNINGSFORENING
 ÅRSBERETNING FOR 1940 OG 1941.

Generalforsamling er ikke blitt holdt de to siste år på grunn av de ekstraordinære forhold. Det gamle styre fortsetter inntil videre. Det består av direktør Reidar Brekke, formann, ingeniør Einar Dahl, verkstedsarbeider John Husby, advokat Olaf Klingenberg, redaktør H. Torp, inspektør H. Ullmann.

Kontingent er i begge år krevd inn bare hos de «kollektive» medlemmer. Av bidrag har en i 1941 mottatt kr. 500.00 til skadefond for Bymarka.

Intet naturfredningsarbeid er utført.

Reidar Brekke.

TRØNDELAG NATURFREDNINGSFORENING
 ÅRSREGNSKAP FOR 1940

Inntekter:	Utgifter:
Inngått kontingent kr. 404.00	Annonse og inkasso kr. 31.94
	Balanse overført status » 372.06
kr. 404.00	kr. 404.00
kr. 404.00	kr. 404.00

Status pr. 1/1 1941.

Innestående i banker:

Den Nordenfjeldske Kreditbank kr.	480.00
A/S Forretningsbanken	» 268.00
Trondhjems Sparebank	» 2 278.00
Kassabeholdning	» 198.83
	kr. 3 224.83
	kr. 3 224.83

Trondheim, den 3. april 1941.

REIDAR BREKKE.

H. KOCH,
 revisor.

TRØNDELAG NATURFREDNINGSFORENING

ARSREGNSKAP FOR 1941

Inntekter:

Inngått kontingent	kr. 470.00
Kommunens bidrag til skadefond for Bymarka	» 509.00
	<hr/>
	kr. 970.00
	<hr/> <hr/>

Utgifter:

Porto	kr. 18.40
Balanse overført status	» 951.60
	<hr/>
	kr. 970.00
	<hr/> <hr/>

Status pr. 1/1 1942.

Innestående i banker:

Den Nordenfjeldske Kreditbank	kr. 570.00
A/S Forretningsbanken	» 402.00
Trondhjems Sparebank	» 2 370.00
Skadefondet i kasse	» 500.00
Kassabeholdning	» 334.33
	<hr/>
	kr. 4 176.33
	<hr/> <hr/>

Trondheim, 15. mai 1942.

REIDAR BREKKE.

H. KOCH,
revisor.

NORDLAND NATURFREDNINGSFORENING

Formannen, Håkon Evjenth, meddeler oss at naturfredingsarbeidet der oppe er svært vanskelig for tida. Foreningens styre har derfor ikke sett seg i stand til å skaffe noen årsberetning denne gang. Vi forstår de vanskeligheter som gjør seg gjeldende, og vi håper at Nordland naturfredningsforening snart må komme til å arbeide under bedre vilkår.

I N N H O L D

<p>Valdris. Naurfredning i Vassfaret S. 1</p> <p>Carl Schøyen. Naturvern » 3</p> <p>O. Olstad. Innplanting av moskusokser på Dovrefjell » 7</p> <p>Gerh. von der Lippe. Skjærgårdsliv » 13</p> <p>Ove Arbo Høeg. Et lite urskogsfelt i Tydalen » 15</p> <p>Bernhard Hanson. Haltenområdet » 17</p> <p>Carl Schøyen. Pasvikfeltet » 18</p> <p>Ny litteratur » 20</p> <p><i>Landsforbundet for naturfredning i Norge.</i></p> <p>Årsberetning for 1940 og 1941 » 21</p> <p>Landsforbundets organisasjon og kontor . . » 21</p> <p>Behandlede saker » 22</p> <p>Planer for det fremtidige arbeid » 22</p> <p>Låven i Langesundsfjorden » 23</p> <p>Fredning av fuglefjellet Lille-Håen, Hasvik, Finnmark » 24</p> <p>Bekjentgjørelse av fredingsbestemmelsene . . » 24</p> <p>Revisjon av naturfredningsloven » 24</p> <p>Samarbeid » 25</p> <p>Landsforbundets bibliotek » 25</p> <p>O. M. Landsforbundets ex libris » 25</p> <p>Bytteforbindelser m. m. » 26</p> <p>Nytt navn for Landsforbundets publikasjon » 27</p> <p>Regnskap for 1940 » 28</p> <p>Regnskap for 1941 » 29</p> <p><i>Østlandske Kretsforening for naturfredning i Norge.</i></p> <p>Årsberetning for 1940 og 1941 » 30</p> <p>Fredet ved tinglysing » 31</p> <p>Opphevede fredinger » 31</p> <p>Oslo Lysverkers kraftledning gjennom Nord- marka » 31</p> <p>Nypeplukking ved Tønsberg » 32</p> <p>Regnskap for 1940 » 33</p> <p>Regnskap for 1941 » 34</p> <p><i>Agder Naturfredningsforening.</i></p> <p>Årsberetning for 1940 og 1941 » 35</p> <p>Årsmøte » 36</p>	<p>Valg S. 36</p> <p>Reservat på strekningen Flekkerøy—Tånes . . » 36</p> <p>Opprop » 36</p> <p>Regnskap for 1940 » 38</p> <p>Regnskap for 1941 » 38</p> <p><i>Rogaland Naturfredningsforening.</i></p> <p>Årsberetning for 1940 » 39</p> <p>Opplysningsarbeidet » 39</p> <p>Fredingsfelt på Jæren » 39</p> <p>Fuglefredning » 39</p> <p>Rugekasser for småfuglene » 41</p> <p>Ulovlig svanejakt » 41</p> <p>Fortidsminnene » 41</p> <p>Organisasjonsspørsmål » 42</p> <p>Årsmøte » 42</p> <p>Regnskap for 1940 » 43</p> <p>Årsberetning for 1941 » 44</p> <p>Fortidsminnene » 44</p> <p>Opplysningsarbeidet » 44</p> <p>Vern av fuglelivet » 44</p> <p>Fredingsfelt på Jæren » 45</p> <p>Rugekasser for småfuglene » 45</p> <p>Organisasjonsspørsmål » 45</p> <p>Foreningens økonomi » 46</p> <p>Årsmøte » 46</p> <p>Regnskap for 1941 » 47</p> <p><i>Vestlandske Kretsforening for naturfredning i Norge.</i></p> <p>Årsberetning for 1940 og 1941 » 48</p> <p>Regnskap for 1940 » 48</p> <p>Regnskap for 1941 » 49</p> <p><i>Trøndelag Naturfredningsforening.</i></p> <p>Årsberetning for 1940 og 1941 » 50</p> <p>Årsregnskap for 1940 » 50</p> <p>Årsregnskap for 1941 » 51</p> <p><i>Nordland Naturfredningsforening » 51</i></p>
--	--

overtar
skadeforsikringer

PRINSENS GATE 12 - OSLO

REALBANKEN

(A/S KRISTIANIA HYPOTHEK-
OG REALKREDIT-BANK)

Opprettet 1886

Hovedkontor: Torvgaten 2

FILIALER:

Drammensvn. 20 (Handelsbygningen)

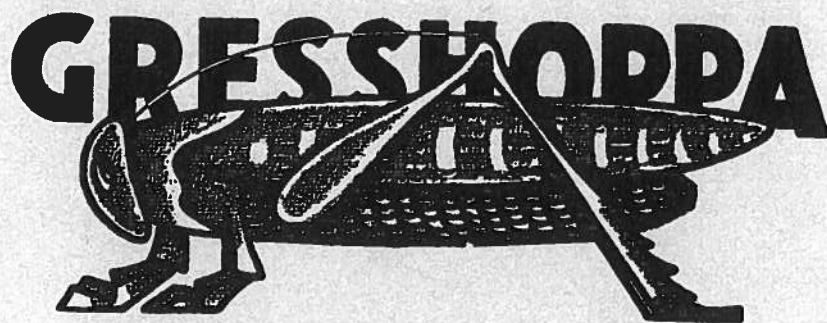
Frognervn. 36 (Hj. Ellisenbergveien)

Fr. Nansens plass 5 (ved Rådhuset)

Utfører alle alminnelige
bankforretninger.

Ansvarlig kapital og fonds:

kr. 10,450,000,00

SPORTSARTIKLER.
DET VERDENSKJENTE MERKE.

FABRIKANTER

A/S KOLBJØRN KNUTSEN & CO.
SPORT & LÆRWARE FABRIKK OSLO

KONKURRANSE

om reiseskildringer.

Norske forfattere, journalister og langvegsfarere innbys til en konkurranse om gode og velskrevne reiseskildringer. Manuskriptet bør være på 150—250 maskinskrevne sider.

For de tre beste manuskripter oppsettes i premier:

1: Kr. 5000.00 — 2: Kr. 3000.00 — 3: Kr. 2000.00.

Hertil kommer vanlig forlagshonorar.

Manuskript samt navneseddel i forseglet konvolutt, begge forsynt med motto, leveres inn til forlaget i løpet av mai måned 1943. Resultatet av konkurransen offentliggjøres den 1. september 1943.

Forlaget forbeholder seg rett til å kjøpe inn manuskripter som ikke blir premierte. For manuskripter som ikke blir benyttet, vil konvolutten med navneseddelen ikke bli åpnet, og manuskriptet vil stå til disposisjon for forfatteren.

Som formann i bedømmelseskomiteen er oppnevnt den kjente oppdagelsesreisende GEORG WASMUTH SEJERSTED.

Oslo, den 15. desember 1942.

B L I X F O R L A G

OSLO

HOLMENKOLBANEN

A.s Den Norske Knappefabrik

LILLEHAMMER

*Fabrikasjon av
alle sorter metall, stoff, overallsknapper og
spenner samt stennøttnapper.*

CHRISTIANIA

GLASMAGASIN

GRUNNLAGT 1739

FABRIKKER:

HADELANDS GLASSVERK

DRAMMENS GLASSVERK

HØVIK VERK

Cammermeyers

Boghandel

GUSTAV E. RAABE

Karl Johansgate 41-43, Oslo

Telf. 10701 - 11363 - 12145

Største lager av
norsk og utenlandsk litteratur.

AV TANUMS FRILUFTSBØKER I ÅR:

JOHANNES DAHL:

NORDMARKA EVENTYR OG ELDORADO

Hf. kr. 6,72

ib. kr. 8,96

HJALMAR BROCH:

SOLGANGSVÆR

Hf. kr. 4,48

ib. kr. 7,00

CARL AUBERT:

FRA FJELL OG SKOG OG ELV

Hf. kr. 6,72

ib. kr. 8,96

i alle boklader.

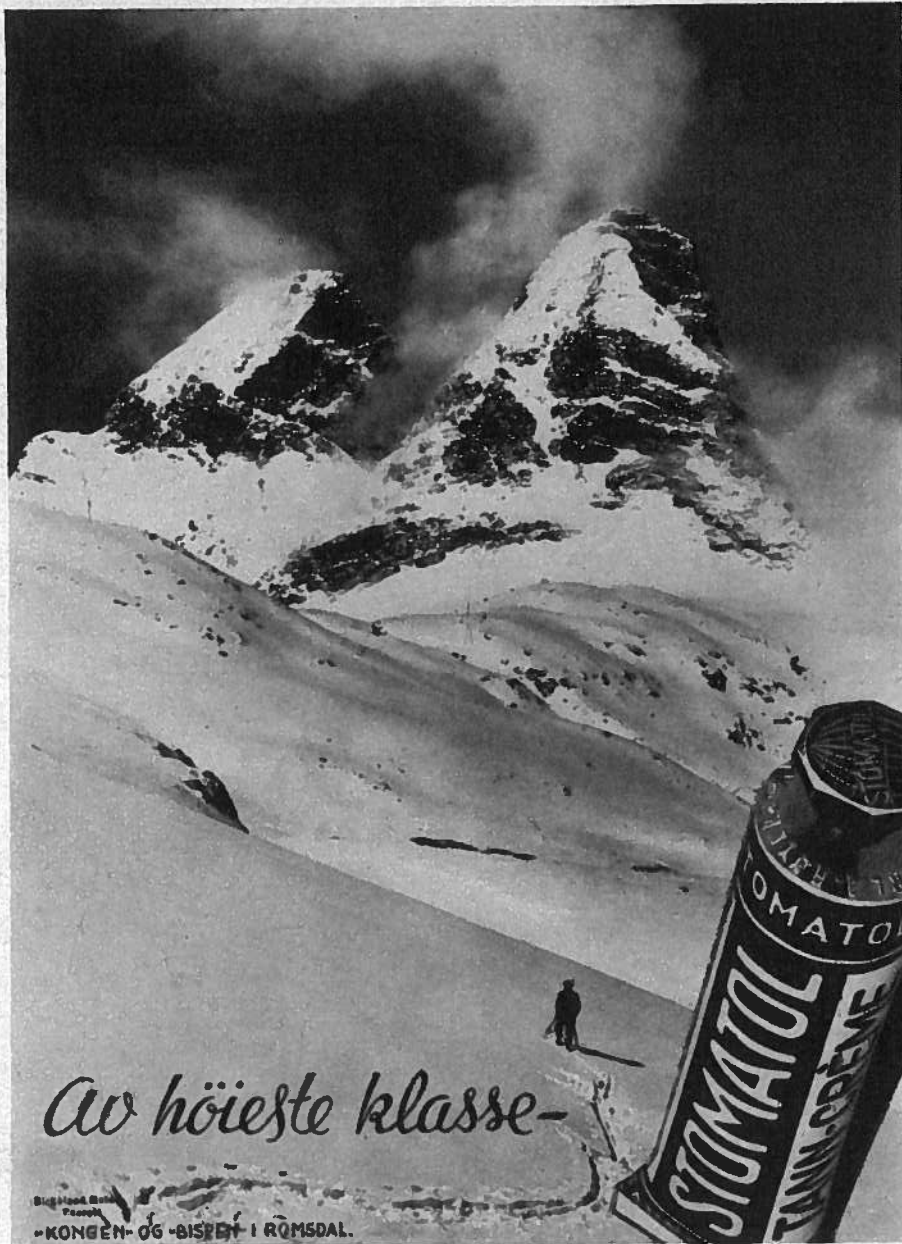

BOKTRYKK
LITOGRAFI
DYPTRYKK
OFFSET

EMIL MOESTUE $\frac{A}{S}$

GRAFISK INDUSTRI · PAPIRINDUSTRI · PAPIRHANDEL

OSLO

Av høyeste klasse-

Big Hand Brand
Pasch
KONGEN OG BISEN I RØMSDAL.

DEN NORSKE
TURISTFORENING

NYE MEDLEMMER
TEGNES VED FORENINGENS KONTOR
PRINSENGATE 12, OSLO

Husk
kontingenten!

ØSTLANDSKE
KRETSFORENING

**OLAF
NORLI**

BØKER
PAPIRSAKER

UNIVERSITETSGT. 24

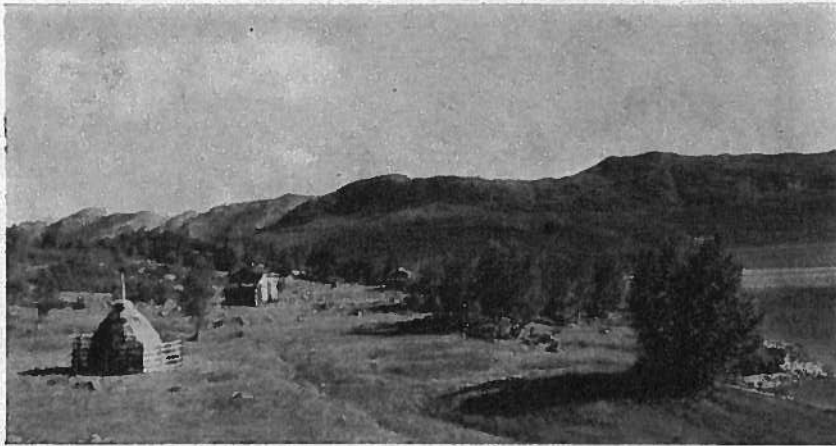

FOTO OG KLISJE:

Wilh. Scheel & Co.

ARBIENSGATE 1, OSLO — TELEFONER: 43522 - 43719

Illustrert
Familieblad

Ukens glede for voksne og barn.

Fåes overalt!

UTGITT AV LANDSFORBUNDET
FOR NATURFREDNING I NORGE
DESEMBER 1942

Trykt hos Fabritius & Sonner, Oslo, 1943.